

**Ehjempi elämä -
kuntoutusmuotona sosiaalipedagoginen hevostoiminta**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Lahdensivun kampus, sosiaalialan koulutus
syksy 2017
Anne-Mari Pentti

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Tekijä	Anne-Mari Pentti	Vuosi 2017
Työn nimi	Ehjempi elämä - kuntoutusmuotona sosiaalipedagoginen hevostoiminta	
Työn ohjaaja	Liisa Harakkamäki	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkittiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa kahden palveluntuottajan näkökulmasta, kirkastettiin toiminnan keskeisiä käsitteitä ja tavoitteita sekä kerättiin tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelumuotoilun kehityskohdista. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä kahden eteläsuomalaisen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntuottajan sekä GreenCareLab-hankkeen kanssa.

Opinnäytetyön teoriaosuuden tavoitteena on avata lukijalle sosiaalipedagogista viitekehystä, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä käsitteitä sekä eläinavusteisia kuntoutusmuotoja ja Green Care-toimintaa. Tutkimus toteutettiin laadullisin menetelmin ja aineisto kerättiin teema-haastatteluin heinä-syyskuussa 2017. Haastateltavat valikoituivat mukaan siltä pohjalta, että heillä oletettiin olevan runsaasti aihealueeseen liittyviä näkemyksiä sekä kokemusta käytännön työn toteuttamisesta. Analyysimenetelmänä käytössä oli teemoittelu.

Työn tulokset osoittavat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoitus on olla laadukas, tavoitteellinen, suunniteltu ja arvioitu ennaltaehkäisevä sekä korjaava sosiaalinen kuntoutusmuoto. Toiminnan tunnetavuus ei ole Suomessa vielä toivotulla tasolla ja palveluntuottajat kohtaavat toiminnan tuotteistamisessa haasteita, kuten palvelun hinnoittelun. Green Care Finland ry edistää luonnon ja maaseutu ympäristön toimintaan hyvinvointivaikutuksiin perustuvaa liiketoimintaa. GreenCareLabin avulla tuetaan Green Care-yritystoiminnasta kiinnostuneita ihmisiä testaamaan yritys- ja tuoteideaansa tai palvelukonseptiaan.

Avainsanat sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, yhteisöllisyys, osallisuus, palvelumuotoilu

Sivut 44 sivua joista liitteitä 2 sivua.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services

Author	Anne-Mari Pentti	Year 2017
Subject	More fulfilling life - Social pedagogical horse activity as a form of rehabilitation	
Supervisors	Liisa Harakkamäki	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study social pedagogical horse activity from the perspective of two service providers and to clarify the concept of social pedagogical horse activity. The aim was also to examine the problems of productization of the social pedagogical horse activity. This thesis was executed in cooperation with two service providers of social pedagogic horse activity in southern Finland and the GreenCareLab project.

The theory part of this thesis aims to define the concept of social pedagogy, animal-assisted therapies (AAT) and activities (AAA) as well as the activities of Green Care Finland Association. The study was carried out with qualitative methods and the material was collected by theme interviews in July-September 2017. The interviewees were selected on the basis that they were assumed to have a strong knowledge of the subject area and experience in implementing practical work. The analysis method used was thematic approach.

The results of the thesis point out that social pedagogical horse activity is purposed to be high-quality, goal-oriented, pre-planned and evaluated, preventative and corrective form of social rehabilitation. The activities have not yet gained the desired recognition in Finland and the service providers face challenges in product marketing, such as pricing of the services. Green Care Finland Association promotes the well-being business of the natural and rural environment. GreenCareLab project supports people interested in Green Care to test their business and product ideas or service concepts.

Keywords social pedagogy, social pedagogical horse activity, community, participation, product marketing

Pages 44 pages including appendices 2 pages.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS.....	2
2.1	Sosiaalipedagogiikka	2
2.2	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	5
2.3	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kriteerit	6
2.4	Yhteisöllisyys ja osallisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.....	6
2.5	Hevonen ihmisen peilikuvana kuntoutumisessa.....	8
2.6	Hevosavusteiset kuntoutusmuodot osana eläinavusteista toimintaa.....	10
3	GREEN CARE	11
3.1	Green Care Finland ry.....	11
3.2	GreenCareLab-luontolähtöisten palveluiden kehittäminen ja testaus.....	12
3.3	Luonto ja eläimet osana Green Care-toimintaa.....	13
3.4	Laatumerkkeinä LuontoVoima ja LuontoHoiva.....	15
4	TOIMINNAN PALVELUMUOTOILU	16
5	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	17
6	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
6.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	19
6.2	Laadullisen tutkimuksen toteutus.....	19
6.3	Aineiston hankinta	20
7	AINEISTON ANALYYSI.....	21
8	TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	22
8.1	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalisena kuntoutusmuotona.....	22
8.2	Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytännön toteutus	26
8.3	Toiminnan palvelumuotoilu	32
9	POHDINTA.....	36
	LÄHTEET	39

Liitteet

Liite 1 Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella sosiaalipedagogista hevostoimintaa palveluntuottajien näkökulmista sekä lisäksi tuottaa tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelumuotoilusta. Tämä opinnäytetyö suoritetaan yhteistyössä kahden sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa työskentelevän toimijan kanssa ja lisäksi yhteistyössä GreenCare-Lab- luontolähtöisten palveluiden kehittäminen ja testaus hankkeen kera. Kyseisessä hankkeessa Green Care-yritystoiminnasta kiinnostuneet ihmiset saavat testata yritys-, tuote- tai palvelukonseptiaan yhteistyössä oikeiden asiakkaiden kanssa.

Mielenkiintoni sosiaalipedagogista hevostoimintaa kohtaan on herännyt oman pitkäaikaisen hevosharrastuksen sekä sosionomin opintojen myötä. Oma kokemus hevosen terapeuttisista mahdollisuuksista ja sosiaalipedagogiikan opinnot ovat muodostaneet mielenkiinnon näiden kahden yhdistämisestä. Tutustuminen keväällä 2017 eteläsuomalaisen yksityisen sosiaalipalveluita tarjoavan yrityksen toimintaan vahvasti halun tutkia sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa suhteellisen uusi ennaltaehkäisevä ja korjaava työmuoto sosiaalisessa kuntoutuksessa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi tarjota palveluna sosiaali-, terveys - ja opetusalan ammattilainen, jolla on suoritettuna sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus ja joka omaa vahvan harrastustaustan hevosten parissa. (Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry 2015.) Toiminta perustuu aina sosiaalipedagogiseen teoriaan ja toiminnan toteutus on vahvasti liitoksissa siihen, mikä on toimintaa toteuttavan ammattilaisen oma henkilökohtainen sosiaalipedagoginen orientaatio.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyy olennaisesti termit yhteisöllisyys, elämyksellisyys, osallisuus, toiminnallisuus ja aito dialogi. Se on työmuoto, jota toteutetaan aina kontaktissa hevoseen sen omassa elinympäristössä eli talliyhteisössä. Koko talliyhteisö on tärkeä osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi toteuttaa yksilö- tai ryhmätyöskentelynä ja se erottuu esimerkiksi ratsastusterapiasta painotuksella monimuotoisempaan työskentelyyn hevosen kanssa, ei vain ratsastukseen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusajatuksena on auttaa ihmistä liittymään yhteiskuntaan, vahvistaen yksilön itsetoimijuutta omassa arkipäivässään. Vaikka sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyy vahvasti ikäkaudet lapsuus ja nuoruus, tässä opinnäytetyössä halutaan myös tuoda esille sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet ihmisen tukemisessa koko elämänsä ajan.

2 SOSIAALIPEDAGOGINEN VIITEKEHYS

Tämän luvun alaotsikoissa avataan sosiaalipedagogiikan syntyhistoriaa sekä Euroopassa että Suomessa. Lisäksi tarkoituksena on kirkastaa sosiaalipedagogiikan keskeisiä käsitteitä sekä auttaa lukijaa ymmärtämään sosiaalipedagogiikan kasvatustieteellisiä sekä yhteiskuntatieteellisiä näkökulmia. Alaotsikoissa kerrotaan sosiaalipedagogiikalle tärkeistä lähestymistavoista, kuten yksilön ja yhteisön suhteiden merkityksestä. Alaotsikoissa avataan lisäksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä käsitteitä ja tavoitteita, toiminnan kriteerejä sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden merkitystä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Lisäksi tarkastellaan hevosen merkitystä ihmisen kuntoutuksessa ja avataan lukijalle keskeisiä eroja eläinavusteisissa toimintamuodoissa.

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka käsitteenä esiintyy ensimmäistä kertaa 1840-luvun Saksassa, kun Karl Mager ja Adolph Diesterweg ottivat käsitteen käyttöön. Kuitenkin varsinainen keskeinen ajatus, sosiaalisen ja pedagogisen näkemysten yhteensovittaminen sekä siitä syntyvät ajattelu ja toiminta, ovat kehittyneet jo aiemmin. Sosiaalipedagogisen teorian tarkkaa syntymähetkeä on mahdoton määrittää ja edellä mainittujen kasvatusajattelijoiden ohella oli myös useita muita, joiden ajatuksista on havaittavissa sosiaalipedagoginen viritys, vaikka itse sosiaalipedagoginen käsite ei ollut käytössä. Todettavissa kuitenkin on, että sosiaalipedagogiikka syntyi vastaukseksi teollisen ajan muodostamiin uudenlaisiin ongelmiin yhteiskunnassa (Hämäläinen 1996, 22–26).

Hämäläinen kirjoittaa (1996, 27–35) että sosiaalipedagogiikan synty sekä kehitys liittyvät olennaisesti ajanjaksoon, jolloin yhteiskunta alkoi teollistua ja toi mukanaan teollisen yhteiskunnan kehitykseen liittyvät muutokset ja ongelmat. Modernimpi yhteiskunta toi mukanaan muun muassa muutoksen perheen merkitykseen kasvatusyhteisönä, yksilön uudenlaisen aseman yhteiskunnassa sekä yhteiskuntaan integroitumisen haasteet sekä köyhien aseman muutoksen yhteiskunnallisessa tilanteessa. Uuden ajan myötä ihmisiä alettiin tarkastella enemmän yksilöinä, joilla oli mahdollisuus muutoksiin ja vastuuseen omasta elämästään. Aiemmin vallinneessa almu- ja kastijärjestelmissä ihmisen aseman koettiin olevan stabiili ja muuttumaton (Hämäläinen 1996, 27–35). Jo tällöin sosiaalipedagogiikan keskeisiä ajatuksia oli auttaa syrjäytyneitä vahvemmin osallisiksi yhteiskuntaan. Teoreetikot, jotka ovat käyttäneet sosiaalipedagogiikan käsitettä, ovat alusta alkaen nähneet keskeisenä ongelmana yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen, ja siten käsite syntyi ja kehittyi näiden kahden välisistä jännitteistä. Sosiaalipedagogiikan keskeiseksi merkitykseksi kehittyi tarkoitus lieventää inhimillistä hätää sekä sosiaalisia ongelmia, jotka syntyivät yhteiskunnan rakenteen muutoksesta ja mikä siten pirstoi sosiaalista yhteneväisyyttä ja sosialisaatiota. (Hämäläinen 1996, 50.)

Verraten Euroopan moniin muihin maihin, sosiaalipedagogiikka käsitteenä on Suomessa suhteellisen uusi, mutta se on ilmentynyt käytännön työssä niin sanottuna hiljaisena tietona esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden ja opettajien keskuudessa. Näin ollen sosiaalipedagogiikka on vaikuttanut kasvatustieteelliseen ja yhteiskuntatieteelliseen ajatteluun jo ennen varsinaisen käsitteen rantautumista Suomeen. (Ranne 2001, 15.) Sosiaalipedagoginen teoria on yhdistelmä kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen näkökulmia ja voidaan myös sanoa, että pedagoginen näkökulma liittyy sosiaaliseen näkökulmaan (Hämäläinen & Kurki 1997, 21).

Sosiaalipedagoginen lähestymistapa pyrkii siihen, että kaikille yksilöille ja ryhmille annetaan mahdollisuus päästä kehittymään haasteista huolimatta. Sosiaalipedagogiikka tarkastelee aina yksilön kiinnittymistä yhteiskuntaan, sen toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin. (Ranne 2005, 14–15.) Kurki (2002, 36) kirjoittaa, että sosiaalipedagogiikan keskeisimpiin ongelmiin kuuluu kysymys yksilön ja yhteiskunnan välisen suhteen ongelmasta. Sosiaalipedagogia pyrkii vahvistamaan yksilön liittymistä ja jäsenyyttä yhteiskuntaan, niin että ihminen on itsestään huolehtiva subjekti. Sosiaalipedagoginen ajattelumalli korostaa osallisuuden ja dialogin merkitystä yksilöiden ja ryhmien välillä. Ilman rehellistä ja avointa dialogia todellista kohtaamista ja jakamista ei voi syntyä. (Ranne 2005, 14–16.)

Sosiaalipedagogiikkaa voidaan tarkastella yhteiskunnan osalta pyrkimyksenä integroida jäseniään osaksi yhteiskuntaa. Sen ohella sosiaalipedagogiseen toimintaan liittyy usein kriittinen arviointi takaisin kohti yhteiskuntaa, sen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja olemassa oleviin rakenteisiin. Orientaationa sosiaalipedagoginen lähestymistapa auttaa vastaamaan sellaisiin yhteiskunnan integraatio-ongelmiin, jotka syntyvät nimenomaan sosiaalisista ja pedagogisista ongelmatilanteista. On siis mahdollista nähdä sosiaalipedagogiikka yhteiskunnan integraation tukijana, joka muuttaa aina luonnettaan sen mukaan, minkälaisia tarpeita yhteiskunnassa minäkin hetkenä ilmenee. Työssä ilmenevä monimuotoisuus on seurausta siitä, että yhteiskunnassa ilmenevät sosiaaliset ongelmat ovat muuttuvia ja moninaisia. (Hämäläinen & Kurki 1997, 16; Ranne 2005, 16–17.) Hämäläinen (1999, 12) kirjoittaa, että sosiaalipedagogiikan pyrkimys on aina vaikuttaa aktiivisesti yhteiskuntaan, ei vain muodostaa reaktiivisia kannanottoja yhteiskunnan tapahtumiin. Sosiaalipedagogisen ajattelun ja toiminnan ytimenä on se oivallus, että asiat voisivat olla toisinkin. Integraatio ei tarkoita, että ihmisen tukee hyväksyä varauksettomasti kaikkea mitä kuuluu sosiaaliseen järjestykseen. Sosiaalipedagoginen toiminta pyrkii etsimään ihmiselle paikkaa yhteiskunnasta, mutta myös tukemaan kriittistä ajattelua ja toimintaa. (Hämäläinen 1999, 79–80.)

Subjektius voidaan nähdä ominaisuutena, jota yksilöllä voi olla joko enemmän tai vähemmän ja johon ihminen yhteisöllisenä olentona voi kasvaa ja jota hän voi vähitellen saavuttaa (Hämäläinen 1999, 62). Keskeistä on, että ihmistä ei nähdä vain kohteena, johon kohdistetaan toimenpiteitä ja holhousa, vaan yksilö on aina oman elämänsä keskiön sub-

jekti ja toimija. Kun yksilö saadaan omassa arjessaan havainnoimaan omaa elämäänsä ja toimintaansa, on hänen mahdollista tarkastella tarkemmin myös suhdettaan yhteiskuntaan. (Ranne 2005, 16–17.) Hämäläinen ja Kurki (1997, 18) kirjoittavat sosiaalipedagogiikan keskeisistä periaatteista, joihin liittyy olennaisesti tavoite yksilön, ryhmien ja yhteisöjen itseavun ja itsekasvatuksellisten prosessien käynnistäminen sekä vahvistaminen. Vaikka kasvatuksellinen ote on luontevinta mieltää lasten ja nuorten parissa tehtävään työhön, sosiaalipedagoginen työ koskettaa ihmisen koko elämänkaarta. Jokainen ihmisläheinen työ tarjoaa mahdollisuuden orientoitua sosiaalipedagogisesti, eli mahdollisuuden tarkastella integraatio-ongelmia ja muita sosiaalisia ongelmia pedagogisesta näkökulmasta sekä etsiä niihin pedagogisia ratkaisuja. Sosiaalipedagoginen näkökulma on relevantti missä tahansa, missä ihmisellä on vaikeuksia löytää paikkaansa, kiinnittyä yhteisöihin ja yhteiskuntaan sekä saavuttaa elämänhallintaa. (Hämäläinen 1999, 59–60.)

”Se mikä ihmisessä on potentiaalisesti mahdollisuutena, toteutuu pitkälti kasvatuksen myötä vaikutuksella” (Hämäläinen 1999, 16). Pedagogiikassa etsitään aina mahdollisuuksia ihmisen kokonaisvaltaiselle kehittymiselle ja persoonallisuuden rakentumiselle. Mahdollisuudet ihmisessä voidaan pyrkiä saamaan esille monella eri tapaa: dialogissa, toiminnan sekä yhdessä elämisen ja tekemisen kautta. Immanuel Kantin sanoman mukaan ”ihminen voi tulla ihmiseksi vain kasvatuksen avulla”. Ilman kasvatusta ihmiselle tunnusomaiset inhimilliset, henkiset ominaisuudet eivät kehity. Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut vaikuttamaan sellaisiin kasvu- ja oppimisprosesseihin, joiden avulla yksilön yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti muodostetaan ja joiden kautta saavutetaan itsenäisyyttä sekä riittävää elämänhallintaa. (Hämäläinen 1999, 36.) Usein yli sukupolvien ulottuvat negatiiviset kierteet pyritään katkaistamaan positiivisilla kierteillä, jotka tukevat ihmisen kasvua täysipainoiseen elämään.

Voidaan katsoa, että sosiaalipedagogiikkaan liittyy läheisesti myös innostamisen näkökulma. Innostamisen kautta on mahdollista saada ihminen herkistymään sekä organisoimaan omaa toimintaansa itsetoteutuksen kautta. Kuten sosiaalipedagogiikassa ylipäänsä, myös innostamisen kulttuuri suuntautuu sosiaalisen kommunikaation edistämiseen sekä ihmisten välisen vuorovaikutuksen kehittämiseen. Hevososen ollessa kuntoutuksen tukena, ihmisen on mahdollisuus kehittää edellä mainittuja taitoja hevosen ja muiden mukana olevien ihmisten avulla. Olennaista innostamisen käsitteessä on, että siihen liittyy ihmisen kasvava kyky havainnoida omaa historiaansa, nykyhetkeään ja osallisuuttaan arjessa yhteisöihin ja yhteiskuntaan. (Kurki 2000, 19–20.) Innostaminen on osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja tavoitteena molemmilla käsitteillä on yhdessä luoda tilanteita, joissa sosiaalinen transformaatio eli ihmisen elämänlaadun parantaminen on mahdollista. Elämänlaadun paraneminen vaatii ihmisten omaa osallistumista, heidän itsemääräämisoikeuttaan unohtamatta (Hämäläinen & Kurki 1997, 207). Ihmisen arjen ongelmien kohtaamisen ja

ratkaisemisen olennaisia edellytyksiä ovat ihmisen rohkaistuminen ja aktivoituminen elämänlaadun parantamiseksi. Sosiaalipedagogiikka tähtää hyvinvoinnin edistämiseen, sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen sisältä päin, eli vaikuttamalla suoraan ihmisiin (Hämäläinen 1999, 24).

2.2 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Jo ennen varsinaista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitettä on muualla maailmassa sekä Suomessa havaittu ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutuksen eheyttävä merkitys. Kautta historian ihminen ja hevonen ovat eläneet suhteessa, jota voisi parhaiten kuvailla sanalla symbioosi. Molemmat lajit ovat aikanaan olleet toisilleen avuksi: hevonen on saanut turvaa ja ruokaa ihmiseltä ja ihminen taas luotettavan sekä monikäyttöisen toverin maanviljelystä sotimiseen. (Kaimio 2004, 102.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on siis historialtaan Suomessa lyhyt. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sai alkunsa Suomessa vuonna 2001, jolloin käynnistettiin Suomen Ratsastajainliiton johtama kehittämishanke. Suomen Ratsastajainliiton yhteistyökumppanina hankkeessa toimi Kuopion yliopisto, ja yhdessä näiden kumppaneiden tarkoitus oli kehittää talliyhteisöjen toimintaa lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi sekä jo syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi. Tärkeänä pidettiin teorian ja vankan käytännön yhdistämistä kehittämistoimintaan. Visiona oli kehittää toimintaa niin, että Suomeen syntyisi vahva ja merkittävä syrjäytymistä ehkäisevä sekä sosiaalista kasvua ja kuntoutusta edistävä osaamisala. Lisäksi edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi kehittämishankkeen päämääränä oli nostaa talliyhteisöissä tehtävän pedagogisen toiminnan merkitystä ihmisten tietoisuuteen yhteiskunnallisella tasolla. Vuonna 2002 käynnistyi Suomen ensimmäinen ratsastuspedagoginen ammatillinen täydennyskoulutus. (Koistinen 2005, 2–9.)

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään Suomessa sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Sen tarkoituksena on toimia ennaltaehkäisevänä sekä korjaavana kuntoutuksena, joka tähtää aina yksilön hyvinvoinnin edistämiseen kokonaisvaltaisesti. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa muun muassa mahdollisuuksia syrjäytymisen ehkäisyyn, yksilön fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin sekä elämänhallinnan kehittämiseen. Toiminnan taustalla ja palvelua tarjoavan ammattilaisen työn lähtökohtana on aina sosiaalipedagoginen teoria. (Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry 2015.) Teoreettinen itseymmärrys pitää sisällään yhteiskunta-analyysit, sosiaalietteisiä pohdintoja sekä politiikkaan liittyviä teorioita, ja ilman tätä teoreettista itseymmärrystä sosiaalipedagogiikka ei pääse käytännön työssä toteutumaan. On siis keskeistä havaita, että teoreettinen itseymmärrys määrittää työorientaation luonteen, mutta teoria sisältää itsessään käytännöllisen, toiminnallisen ajatusmallin. (Hämäläinen 1999, 13–17.)

2.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kriteerit

Kuten aikaisemmin on jo todettu, sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu läheisesti sekä teoria että toiminta. Sosiaalipedagogiikka korostaa ajattelun ja tekemisen, teorian ja käytännön yhteenkuuluvaisuutta sekä vuorovaikutusta. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan taustalla on aina palvelua tarjoavan ammattilaisen sisäinen ymmärrys siitä, mitä sosiaalipedagogiikka tarkoittaa teoreettisesti. Toimintaa ei voida siis kuvata sosiaalipedagogiseksi, mikäli teorian ymmärrys uupuu käytännön työstä. (Hämäläinen 1999, 17.) Olennaista toiminnassa on se, kuinka työn lähtökohdat, tarkoitus ja toimintaperiaatteet ymmärretään (Hämäläinen 1999, 65).

Ranne (2002, 106–113) on tutkinut sosiaalipedagogiikan ammattilaisten näkemyksiä sosiaalipedagogisen orientaation ehdoista. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toiminnan tulisi perustua aina huolelliseen suunnitteluun ja arviointiin. Edellä mainitut tulee toteuttaa yhdessä niiden ihmisten kanssa, joihin toimenpiteet kohdistuvat. Tavoitteiden laatiminen ja niiden seuraaminen sekä arviointi ovat oleellinen osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Kuten muussakaan sosiaalipedagogiikan alueella, ei myöskään sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustu valmiiseen kaavaan vaan työssä sovelletaan esimerkiksi toiminnallisuuden, yhteisöllisyyden ja elämyksellisyyden periaatteita tilanne- ja tapauskohtaisesti. Työ vaatii työntekijältään kykyä olla spontaani, tilanneherkkä ja rohkea. (Hämäläinen 1999, 77.)

2.4 Yhteisöllisyys ja osallisuus sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

Sosiaalipedagoginen ajattelumalli korostaa yhteisöllisyyden kokemusta erityisesti asiakkaan tai asiakasryhmien näkökulmasta. Yksilön kehityksen edellytyksenä on yhteisöllisyyden tunne, eli johonkin kuulumisen tunne. Keskeisiä käsitteitä sosiaalipedagogiikassa ovat yhteisöllisyys, osallisuus ja dialogisuus. (Ranne 2005, 16; Ranne & Rouhiainen-Valo 2005, 29–30.) ”Yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttaminen kuuluu ensisijaisesti politiikan piiriin, kun taas pedagoginen vaikuttaminen tapahtuu ensisijaisesti yhteisössä ja yhteisöjen kautta, kiinnittämällä erityistä huomiota vuorovaikutussuhteiden pedagogiseen laatuun.” (Hämäläinen 1999, 15.) Yhteisöt voidaan nähdä sosiaalisten suhteiden verkostoina, joilla on yhteisiä merkitysisältöjä ja ennen kaikkea yhteisiä arvoja (Holmila 2001, 139). Kurki ja Nivala (2006, 13) esittävät, että sosiaalipedagogiikassa jokainen ihminen ymmärretään ainutlaatuisena ja arvokkaana persoonana, mutta joka kasvaa täyteyteensä vasta toimiessaan yhteisössä muiden yhtä ainutlaatuisten persoonien kanssa.

Sosiaaliselle toiminnalle keskeistä ovat yksilöiden yhteisesti jakama yhteinen ymmärrys toiminnasta, käsitys toiminnan tavoitteista mutta myös toisaalta jokaisen yksilön subjektiivisuus suhteessa toiseen ihmiseen. Yhteisöl-

lisyyteen liittyy vahvasti näkemys siitä, että yksilö ei ole vain yhteiskunnan sivustakatsoja, vaan yksilöllä on potentiaali rakentaa omaa yhteisöään ja vaikuttaa yhteisön muutokseen. (Kurki 2002, 49–50.) Yksilö ei ole yhteisössä passiivinen, vaan osallistuu aktiivisesti yhteisön sisäiseen toiminnan muotoiluun ja säilyttämiseen (Holmila 2001, 141). Hämäläisen (1999, 63–70) mukaan kuulumisen erilaisiin yhteisöihin on merkittävää ihmisen persoonallisuuden ja identiteetin kehitykselle. Itsetuntemus ja vahva sosiaalinen identiteetti ovat yhteiskunnallisen osallistumisen ja osallisuuden perustekijä, ja ne myös kehittyvät erilaisiin yhteisöihin kuulumisen kautta. Edellä mainittujen kehitykseen vaikuttaa ratkaisevasti yhteisöjen pedagoginen taso.

Ei voida automaattisesti olettaa, että jokainen talliyhteisö olisi yhtä hyvä kasvatuksellinen yhteisö. Hyvätti (2009, 78) määrittelee, että sosiaalipedagogisesti toimivan tallin tavoitteena on tuoda yksilölle yhteiskunnallista hyvää eli parantaa yksilön elämähallintataitoja sekä tunnetta omasta pärjäämisestä ja osaamisesta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mukana olevan talliyhteisön tulee tiedostaa ja ymmärtää merkityksensä sekä tehtävänsä kasvatuksellisenä yhteisönä. Aikuisen turvallinen ja ohjaava sekä hyvässä vuorovaikutuksessa tapahtuva läsnäolo on olennaista kasvatukselliselle työlle. Keskeistä on, että kasvatukselliset periaatteet ja tavoitteet saadaan toimivaksi osaksi talliyhteisön jokapäiväistä toimintaa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaatii toiminnan suunnittelua ja toiminnan toteutumisen seuraamista sekä arviointia. (Koistinen 2005, 5–6.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret ovat alun perin ratsastusterapiassa, josta kehittyi käsite ratsastuspedagogiikka ja edelleen sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalipedagogisesta viitekehityksestä johtuen sosiaalipedagogisen hevostoiminnassa korostuu yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. Sen nähdään pitävän sisällään talliyhteisökokonaisuus, johon kuuluvat kaikki toiminnassa mukana olevat kuten itse asiakas, hevoset, talliyrittäjä, vanhemmat, ympäröivät yhteisöt ja sidosryhmät. Näin ollen se eroaa ratsastusterapiasta, jonka keskipisteet ovat enemmän yksilössä ja hänen sekä hevosen välisessä vuorovaikutussuhteessa fyysisten ja sosiaalisten ongelmien kuntouttamiseksi. (Koistinen 2005, 1–5.) Yhä nykypäivänä hevosharrastus saatetaan nähdä kilpaurheilun painottavana harrastuksena, jolloin unohdetaan, että hevostoiminta on aina ollut ja on yhä yhteisöllistä toimintaa, joka rakentuu hevosen ympärille. Ratsastuksen merkitys on usein siis hyvin pieni ja hevostoiminta antaa yksilölle kokonaisvaltaisen mahdollisuuden osallistua toimintaan monessa eri roolissa.

Toiminnallisuus rakentaa yhteisöllisyyttä näyttämällä jokaisella paikkansa ja tehtävänsä, sekä tarjoaa koko ajan erilaisia opetuksellisia tilanteita. Toiminta antaa myös mahdollisuuden purkautua ei-verbaalisesti niille, joille keskustelu muiden kanssa on haastavaa. Elämyksellisyys vapauttaa ihmisiä arjesta ja tuottaa hyvien kokemusten kautta voimavaroja kohdata arjen haasteet. Lisäksi elämyksellisyys tuottaa ja herättää erilaisia tunteita sekä toimii tärkeänä motivoivana tekijänä: kun ihminen saa onnistumisen

ja ilon tunteita, asiaan jaksetaan panostaa, vaikka ajoittain koettaisiin myös kiukun ja toivottomuuden tunteita. (Kaarela 2005, 54–55.)

Yhteisöllisyyden määrittelyssä olennaisena elementtinä on sosiaalinen toiminta. Se tarkoittaa osallistujien jakamaa yhteistä ymmärrystä toiminnasta ja sen tavoitteista, ja onnistuakseen tarvitsee myös avointa dialogia yhteisön jäsenten välillä. Sosiaalinen toiminta muodostuu ympäristössä, jossa ajattelun, tuntemisen ja toiminnan muodot ovat merkityksellisiä samalla tavoin suurelle joukolla ihmisiä. Talliyhteisössä toiminnan keskipisteenä on hevonen ja sen hyvinvointi. (Orava 2010, 14; Kurki 2002, 50.) Kurki (2006, 130) mieltää yhteisöllisyyden tunnusmerkeiksi dialogin, solidaarisuuden, avoimuuden, uudistumisen, integraation ja pysyvyyden. Yhteisöllisyys ei merkitse yksilön unohtamista.

Sosiaalipedagogisuuden ammatillinen orientaatio edellyttää aina kollektiivista ja yhteisöllistä toimintaa, jonka kautta yksilöiden ja ryhmien sosiaalisia taitoja on mahdollista kasvattaa. Samassa yhteydessä on mahdollista puhua myös termistä empowerment eli voimaannuttaminen. Voimaantuminen onkin elämään merkitystä, sisältöä ja laatua tuottava prosessi, jolla on myönteinen vaikutus ihmisen itsetuntoon ja mahdollisesti myös toimijuuteen. Ihmisen itse luoma oma todellisuustulkinta tilanteestaan on merkittävä, kun puhutaan voimaantumisen mahdollisuuksista. (Jouttimäki 2011, 120–21).

2.5 Hevonen ihmisen peilikuvana kuntoutumisessa

Terveen kiintymyssuhteen luominen on ihmisen kehitykselle kriittisen tärkeä. Mikäli suhteet ihmisiin ovat puutteellisia tai erityisen traumaattisia, eläinten merkitys korostuu ja ainoa terve kiintymyssuhde voi kehittyä eläimen kanssa. Nisäkkäiden läsnäolon ja niiden koskettamisen on tutkittu vaikuttavan ihmisen aivojen kemiaan ja sitä kautta koko hyvinvointiimme. (Laukkanen 2013, 22.) Hevonen on iholtaan äärimmäisen tuntoherkkä ja hakeutuu mielellään ihokontaktiin ihmisen kanssa, koska sille on tärkeä nautinnonlähde myös ihokontakti lajitovereiden kanssa. Hevosen iho muistuttaa ihmisen ihoa myös siinä mielessä, että se hikoilee koko laajuudeltaan. (Yrjölä 2011, 95.) Hevonen on joutunut saaliseläimenä kehittämään äärimmäisen tarkan kyvyn havainnoida ja aistia ympäristöään, ja tämä biologinen tausta tekee sen, että hevonen antaa kokemastaan välittömän palautteen. Lisäksi hevosen iso fyysinen koko voimistaa tämän palautteen antoa. Kun hevonen reagoi ihmisen tunteisiin ja elekieleen, on ihmisen vaikea olla huomioimatta näitä reaktioita (Orava 2010, 17.)

”Eli hevonen ei tulkitse. Hevoselta palaute tulee aina suoraan ja välittömästi ja se on aina rehellistä.” (Haavisto 2007, 35.) Hevonen on eläin, joka pystyy havainnoimaan ihmisen tunnetiloja, määrittelemättä kuitenkaan ovatko ne oikeita vai vääriä. Eläimen kanssa ihmisellä on mahdollisuus kokea tunteita ilman pelkoa väärinymmärretyksi tai hylätyksi tulemisesta. Hevonen toimii ihmiselle peilinä, sillä se heijastaa havaitsemansa tunteet takaisin omalla käytöksellään, mutta ei ikinä kosta tai rankaise ihmis-

tä. Hevonen kommunikoi tauotta ihmisen kanssa ja palkitsee omalla käytöksellään ihmistä, joka hakeutuu aitoon vuorovaikutukselliseen suhteeseen sen kanssa. (Pitkänen 2008, 18.) Rokka (2011, 82) kirjoittaa, että hevonen reagoi ihmisen tunteisiin myös selästä käsin: se mitä ihminen hevosen selässä ollessaan kokee, vaikuttaa hevosen liikeratoihin ja käytökseen.

Sen lisäksi, että hevonen myötäelää ihmisen mielentilaa, se myös vaatii ihmistä käsittelemään tunteitaan ja viemään prosessia eteenpäin. Hevosen kanssa joudumme kohtaamaan oman tunne-elämämme kapasiteetin rajat, kuten epävarmuuden ja pelot sekä työstämään niiden käsittelyä. Kuten myös muut eläimet, hevonen pystyy antamaan ihmiselle tukea vaativiin sosiaalisiin tilanteisiin, kehittää vuorovaikutustaitoja sekä jalostaa tunneälyämme. (Pitkänen 2008, 13–21.) Hevosen kanssa ei neuvotella ja epäonnistuessa ihmiselle ei jää muuta vaihtoehtoa kuin selvittää oman osuuden merkitys epäonnistumiseen, sillä ei ole mahdollisuutta siirtää syyllisyyttä itsensä ulkopuolelle. Hevosen kanssa tämän kaltainen kivulias tilanne on silti yksinkertaisempi selvittää, kuin tosielämän ristiriitaisissa ihmissuhteissa. Ihmiselle syntyy hevosen kanssa mahdollisuus korjata omaa toimintaansa, kun ihminen alkaa ymmärtää omaa toimintaansa. (Yrjölä 2011, 103.)

Sen lisäksi, että hevosella on suuri mahdollisuus toimia apunamme psyykkisen hyvinvoinnin kehittämisessä, se pystyy tarjoamaan myös apua fyysisiin oireisiin. Ihmisen kokemat tunteet heijastuvat kehollisesti ja hevosen kanssa toimiminen vaatii myös niiden fyysisten alueiden käyttöä, joilla ilmaisemme tunteita: pään, hartioiden, rintakehän ja lantion hallintaa. Hevosen liikkeiden aiheuttamat sensoriset ärsykkeet lisäävät ihmisen tietoisuutta omasta kehostaan. Hevosen ainutlaatuinen liike selästä käsin välittää ihmiseen noin sata 100 moniulotteista, symmetristä ja rytmistä liikeimpulssia, jotka aikaansaavat sen selässä istuvaan ratsastajaan kävelynkaltaisia liikemalleja. Lisäksi hevosen liike ja lämpö aiheuttavat fysiologisesti rentouttavan vaikutuksen. (Matti-Rautiainen & Sandström 2011, 130.)

Hevosen käyttäminen tarjoaa myös mahdollisuuden ihmiselle päästä osalliseksi isompaa yhteisöä ja sosiaalista toimintaa. Siinä missä monen muun eläimen kanssa suoritettava eläinavusteinen toiminta onnistuu esimerkiksi huonetiloissa, on sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mentävä hevosen luokse ja toimittava sen luonnollisessa elinympäristössä. (Orava 2010, 17.) Talliyhteisössä on mahdollista osallistua, kohdata muita samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä, toteuttaa ja kehittää itseään, tehdä mielekkäitä asioita, kokea itsensä tarpeelliseksi sekä yhdessä muiden kanssa pohtia suuntaa elämälle. Hämäläinen (1999, 72) pitää edellä mainittuja sosiaalipedagogiikan perusajatuksina. Talliyhteisön toiminnan ytimessä on hevosen hyvinvointi ja sen kautta ihminen voi oppia myös tärkeitä elämän perusajatuksia: säännöllisen ruokinnan, hoivan ja hygienian, levon, liikunnan ja sosiaalisen kontaktin merkitystä. Näin ollen toiminta voi edistää myös ihmisen itsetoteutusta jokapäiväisessä elämässään, hä-

nen itsenäisyyttään ja vastuun ottamistaan, sekä pidemmällä tähtäimellä oman elämänsä kehittämistä.

Talliyhteisössä ja hevosien kanssa puuhastellessaan ihminen saa positiivisia kokemuksia siitä, miten hänen toimintansa johtaa haettuun tulokseen. Näiden kokemusten kautta ihmisen minäkäsitys kehittyy ja jäsentyy. Minäkäsitys liittyy kiinteästi kaikkeen oppimiseen: kun opitaan uusia tietoja ja taitoja, opitaan myös lisää itsestä. Minäkäsitys elää rinnakkain motivaation ja psyykkisen hyvinvoinnin kanssa. (Selvinen 2011, 15.) Hevosien ja muiden eläinten hoitaminen sekä niiden ihmiselle osoittama kiintymys vahvistaa ihmisen itsetuntoa ja antaa positiivisen kokemuksen omasta myönteisestä ja rakentavasta merkityksestään muille olennoille. (Sinkkonen 2013, 43.)

2.6 Hevosavusteiset kuntoutusmuodot osana eläinavusteista toimintaa

Eläinavusteinen terapiasta (Animal-Assisted Therapy, AAA) voidaan puhua silloin, kun ammattihenkilö käyttää eläimiä keskeisenä prosessin osana ja apuna työssä. Työlle on määritelty terveydenhuoltojärjestelmän toimesta tavoitteet ja sen edistymistä seurataan julkisesti hyväksytyjen kriteereiden mukaan. (Pitkänen 2008, 12). Työn ohjaaja on aina koulutettu terveyden- tai sosiaalialan asiantuntija, jolla on alueen erityinen asiantuntijuus ja tutkinto. Eläinavusteinen terapia voi olla yksilö- tai ryhmäterapiaa ja sitä tulee dokumentoida sekä arvioida säännöllisesti. Eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activity AAT) sen sijaan on vapaamuotoisempaa, ihmisten hyvinvointia tukeva työmuoto, jota suorittavat mm. vapaaehtoistyöntekijät tai sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset. Toimintaan liittyy olennaisesti spontaanisuus eikä toiminta ole välttämättä suunniteltu tavoitteellisesti. (Ikäheimo 2013, 10–11.) Eläinavusteisesta toiminnasta esimerkkinä ovat muun muassa kaverikoirat, jotka voivat vieraila esimerkiksi vanhainkodeissa tai vammaisten asumisyksiköissä.

Kansainvälisellä työskentelykentällä hevosia käytetään useissa erilaisissa toteutumismuodoissa, jotka pohjautuvat eläinavusteiseen toimintaan- tai kuntoutukseen. Näitä ovat muun muassa hevosavusteinen psykoterapia, hevosavusteinen terapia ja oppiminen sekä hevosavusteinen kokemuksellinen terapia. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suhdetta muihin kansainvälisiin hevosavusteisen auttamistyön muotoihin on määritelty ja on todettu, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on lähellä esimerkiksi hevosavusteista terapiaa ja oppimista (Equine Assisted Therapy/Learning). (Orava 2010, 15.)

Ratsastusharrastus on Suomessa suosittu urheilulaji. Se kehittää harrastajansa mm. hyvää fyysistä kuntoa, koordinaatiokykyä, tasapainoa ja psyykkisellä puolella muun muassa keskittymiskykyä, rentoutumista, vastuunkantoa, tunteiden hallintaa ja kykyä kommunikoida paremmin. Lisäksi moni harrastaja kokee suureksi eduksi mahdollisuuden liikkua ratsun kanssa luonnossa ja osallistua sosiaaliseen toimintaan talleilla. (Orava 2010, 18.) Vammaisratsastus on erityisryhmien ratsastusharrastus, jos-

sa ratsastajan sekä hevosen varusteet sekä olosuhteet pyritään muotoilemaan niin että vammaisen ratsastaja pystyy suoriutumaan lajista turvallisesti. Vammaisratsastus ei ole siis kuntoutus-tai terapiamuoto, vaan erityisryhmien ratsastusharrastus. Ratsastus- ja hevosten käsittelytaitojen oppimisen ohella tärkeää on myös psyykinen virkistäytyminen ja kunnon ylläpitäminen. (Suomen Ratsastajainliitto 2017.)

Ratsastusterapia on yksilön hyvinvointiin keskittyvää, kuntouttavaa toimintaa, jonka tarkoituksena on tukea ja täydentää yksilön sosiaalisen, kasvatuksellisen, lääkinnällisen ja psykiatrisen kuntoutuksen tavoitteita. Ratsastusterapiaa suorittaa aina koulutettu ratsastusterapeutti yhdessä asiakkaan kanssa. Suomessa ratsastusterapia on Kelan korvaamana hyväksytty lääkinnällisenä kuntoutuksena ja se on painottunut toiminnaltaan fysioterapeuttiseen liike- ja liikuntahoitoon. Ratsastustaitojen hankinta ei ole ratsastusterapian tavoite, vaan kokonaisvaltainen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kokonaisuuden hallinta. (Palola 2003, 80–81.) Ratsastusterapia voi sivuta joissain määrin sosiaalipedagogista hevostointa kuntouttavan luonteensa vuoksi. Sosiaalipedagoginen hevostointi painottuu kuitenkin enemmän sosiaalipedagogiikassa keskeiseen asiaan eli yhteisöllisyyteen, kun taas ratsastusterapia on aina yksilöllistä. Ratsastusterapia perustuu hevosen liikkeeseen ja sen ainutlaatuisuuteen, ja kuntoutus onkin fysioterapiaan perustuvaa, motorista kuntoutusta. (Laatinen 2014, 18.)

3 GREEN CARE

Tämän luvun tarkoitus on kirkastaa lukijalle Green Care Finland ry:n toimintaa ja Green Care-toiminnan ydinajatuksia sekä tarkastella luonto- ja eläinlähöisen toiminnan merkitystä osana ihmisen hyvinvointia.

3.1 Green Care Finland ry

Green Care Finland ry on aktiivinen ja valtakunnallisesti toimiva yhdistys, jonka tarkoituksena on edistää luonnon ja maaseutu ympäristön toimintaan hyvinvointivaikutuksiin perustuvaa liiketoimintaa. Yhdistyksen jäseneksi voi liittyä esimerkiksi palveluntuottajat, kehittäjät, tutkijat ja kouluttajat. Yhdistyksen kautta jäsenillä on mahdollisuus löytää keskustelu- ja yhteistyökumppaneita ideointiin sekä saada omalle toiminnalle lisää näkyvyyttä. Samalla jäsenten on mahdollista omalta osaltaan osallistua ja vaikuttaa sellaisten uusien palveluiden ja menetelmien käyttöönottoon Suomessa, jotka hyödyntävät luonnon voimavaroja ihmisten hyvinvointiin. (Green Care Finland ry 2017.)

Green Care-toiminta sijoittuu usein maaseudulle ja luontoon, mutta myös kaupunkimaisissa ympäristöissä on mahdollisuus toteuttaa toimintaa, johon ottaa mukaan luonnon elementtejä. Suomessa toimintaa toteute-

taan laajemmalla toimintaympäristöiden kirjolla, kun verraten Eurooppaan, jossa Green Care -toiminta on vakiintunut vahvasti maataloilla tapahtuvaksi toiminnaksi. Green Caren tarkoituksena on edistää ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua luontolähtöisillä menetelmillä, luontoa arvostaen ja eettisesti kohdellen. (Jääskeläinen & Tolvanen 2016, 17.) Green Care-palvelut perustuvat esimerkiksi luonnon ja eläinten käyttöön hyvinvointia edistävinä tekijöinä. Green Caren keskeisiä sääntöjä ovat luonnon ja eläinten arvostamisen lisäksi vastuullisuus, ammattimaisuus, turvallisuus ja laatu, menetelmien tavoitteellinen ja vastuullinen käyttö, yhteistyö eri toimijoiden välillä, asiakassuhteen arvostus, ihmisoikeudet ja luottamuksellisuus. (Green Care Finland ry 2017.)

”Green Care sisältää monia menetelmiä, joita käytetään tavoitteellisesti ja vastuullisesti esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, kuntoutuksessa, kasvatuspalveluissa sekä matkailussa.” (Green Care Finland ry 2017.) Green Care-menetelmät voidaan jakaa neljään eri kategoriaan: eläinavusteiset menetelmät, luontoavusteiset menetelmät, viherympäristön kuntouttava käyttö ja maatilan kuntouttava käyttö.

3.2 GreenCareLab-luontolähtöisten palveluiden kehittäminen ja testaus

Tämä opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä GreenCareLab-luontolähtöisten palveluiden kehittäminen ja testaus-hankkeen kanssa. Jatkossa työssä käytetään hankkeesta nimeä GreenCareLab. Hanketta koordinoi Työtehoseura ry. Kyseinen yhdistys toteuttaa hankkeen yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun sekä ProAgria Etelä-Suomen kanssa. Hankkeen rahoittajana toimii Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma, Hämeen, Kaakkois-Suomen, Pirkanmaan ja Uudenmaan ELY-keskukset. (Työtehoseura 2017.)

Yrittäjyyttä suunnittelevat ihmiset ovat hankkeen keskiössä. Hankkeessa kehitetään toimintamallia, jonka avulla autetaan Green Care-yritystoiminnasta kiinnostuneita ihmisiä testaamaan yritys- ja tuoteideansa tai palvelukonseptiaan, yhteistyössä oikeiden asiakkaiden kanssa. Uutta yritystä perustamassa olevalle henkilölle hankitaan kokeneempi yritysmentori, jolla on jo kokemusta Green Care-menetelmistä. Mentori on henkilö, joka auttaa yritystä kaavailevaa henkilöä hahmottamaan min-kälaista toimintaa, missä ja miten uuden yrityksen olisi järkevä lähteä toteuttamaan. Tärkeää kokeilussa on vuorovaikutus kokeilijan, mentorin, palvelun käyttäjän sekä ostajan välillä. Ennen varsinaista yritystoimintaa, kontaktien luominen palvelunostajiin on huomattavan tärkeää ja GreenCareLab vastaa tähän tarpeeseen. Kokeilun kautta on mahdollista saada jo ennen varsinaista liiketoimintaa kontakteja ostaja- ja yhteistyötahoihin. (Ilola 2017.)

Green Care tarkoittaa luontoon ja maaseutu ympäristöön tukeutuvaa toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Toiminnan peruselementteinä ovat luonto, toiminta ja yhteisö (Rämö 2017).

Hankkeesta saatava tieto käytetään valtakunnallisen, julkisen toimintamallin pohjaksi. Hankkeen tarkoitus on luoda uusia tapoja luontolähtöisiin ja hyvinvointia edistäviin palveluihin. Hanketta toteutetaan yhteistyössä hoiva-, hyvinvointi- ja matkailupalveluja tuottavien yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tavoitteena GreenCareLabilla on parantaa GC-yritysten kilpailukykyä, sekä edistää myös uutta yrittäjyyttä ja yrittäjien välistä verkostoitumista. Lisäksi hanke mahdollistaa maaseudun elinkeinon monipuolistumista ja parantaa työllistymistä. Hankkeessa laaditaan tarpeiden mukaiset kuvaukset luontolähtöisistä palveluista ja toimintamalleista yritysten, julkisten organisaatioiden ja kolmannen sektorin yhteistyöhön. (Työtehoseura 2017.)

GreenCareLabin yhtenä tavoitteena on lisätä Green Care-toiminnan tunnettavuutta Suomessa ja dokumentoida toimintaa. (Rämö 2017.) Tämä opinnäytetyö havainnoi varsinaisten tutkimuskysymysten ohella Green Caren vaikuttavuutta kahden yrittäjän näkökulmasta ja antaa aineistoa hankkeelle sekä heille, jotka ovat kiinnostuneita yrittäjyydestä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja Green Care-toiminnan parissa.

3.3 Luonto ja eläimet osana Green Care-toimintaa

Green Caren kiinteänä osana on luonto sekä eläimet ja niiden avulla ihmisten hyvinvoinnin sekä elämänlaadun parantaminen. Luonnolla on ihmisen hyvinvointiin elvyttävä ja elämyksellinen vaikutus ja sen avulla voidaan kehittää ihmisen osallisuutta. Luonnossa liikkuminen, maisemien katseleminen, luonnon aistivirikkeet, äänet ja hiljaisuus, eläinten läheisyys ja vuorovaikutus sekä luonnonmateriaalien käyttäminen käsitöihin kuten esimerkiksi askarteluun ovat keinoja vaikuttaa ihmisen psyykkiseen sekä fyysiseen hyvinvointiin. (Green Care Finland ry 2017.)

Arvonen (2015, 17) kirjoittaa, kuinka luonto on vaikuttanut ihmislajin kehitykseen sekä geneettiseen perimäämme. Ihmisen aivojen kehityksessä ei ole tapahtunut muutoksia viimeisen 10 000 vuoden aikana ja siten ihmisavot reagoivat ympäristöön ja sen antamiin ulkoisiin ärsytyksiin edelleen pääosin samalla tavoin kuin kivikaudella eläneen ihmisen avot. Toisin sanoen, luontoympäristön ärsykkeet ovat aivoillemme luonnollisempia, kaupunkimaisessa ympäristössä joudumme olemaan jatkuvassa valpauudessa ja aistit herkkinä. Arvosen mukaan (2015, 17) ihminen ei ole vielä lajina kehittynyt sopeutumaan kaupunkiympäristöön ja sen tuomaan kuormitukseen.

Luonnossa liikkeessa avot herättävät tahattoman tarkkaavaisuuden, joka ei kuitenkaan vaadi ihmiseltä erillistä ponnistelua tai tietoista keskittymistä. Sen lisäksi, että luonnossa on mahdollisuus rentoutua ja poistaa psyykkistä stressiä, tutkimusten mukaan luonto vaikuttaa positiivisesti myös muun muassa sydän - ja verenkiertoelimien toimintaan ja vähentävän alttiutta sairastua syöpäsairauksiin sekä aikuisiän diabetekseen. Luonnossa ihmisellä käynnistyy automaattisesti elimistön palautumispro-

sessi, solujen huolto ja parasympaattisen hermoston toiminta. Esimerkiksi stressihormonit eli kortisoli ja adrenaliini laskevat ja mielihyvää tuottavien hormonien kuten serotoniinin ja oksitosiinin määrät kasvavat. Lisäksi liikkumisen on tutkittu olevan merkittävää aivojen kehittymisen, oppimiskyvyn sekä muistin osalta. (Arvonen 2015, 17-18, 51.) On siis ymmärrettävää, että Green Care-toimintaa kehitetään, jotta voidaan vaikuttaa ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja käyttää samalla luontoa taoudellisesti sekä eettisesti.

Jokaisella meistä on omanlaisensa suhde luontoon. Jokainen on myös oman hyvinvointinsa asiantuntija, joten ihmisen kannattaa olla myös kiinnostunut omista kokemuksistaan luonnossa liikkeessaan. Omien aistimusten, havaintojen, reaktioiden, ajatusten ja tunteiden tunnistamisen lisää ihmisen omaa itsetuntemusta ja siten vahvistaa myös tunne-, tietoisuus ja hyvinvointitaitoja. Luonnosta on mahdollista saada voimavaroja, jotka edesauttavat ihmisen psyykkisiä, fyysisiä, henkisiä ja sosiaalisia voimavaroja. Kuten fyysistä kuntoa, myös psyykkistä, henkistä ja sosiaalista kuntoa voi vahvistaa ja kehittää. Psyykkisen kunnon ylläpitäminen eri elämäntilanteissa ovat terveys- ja hyvinvointitaitoja, jotka vaikuttavat keskeisesti ihmisen hyvinvointiin. Taitoja on mahdollista harjoitusten kautta kehittää. Psyykkistä kuntoa voidaan tarkastella myös psykologisena joustavuutena: ihmisen kykynä säilyttää toiminta- ja yhteistyökykynsä erilaisissa tilanteissa ja erilaisissa ympäristöissä. (Arvonen 2015, 13, 28–29.)

Nisäkkäiden läsnäolon on tutkittu vaikuttavan positiivisesti ihmisen aivojen kemiaan, etenkin oksitosiinin kautta, ja sitä myötä eheyttävästi koko ihmisen hyvinvointiin. Jo pelkkä eläimen läsnäolo voi saada suotuisia muutoksia aikaiseksi ihmisen kehossa, mutta voimakkaammiksi ne muuttuvat tutun ja läheisen eläimen ollessa paikalla. Vielä jos mukana on mahdollisuus koskettaa, se lisää entisestään positiivisia vaikutuksia. Ihmisen reaktiot eläimiin ovat yksilöllisiä, eivätkä kaikki koe myönteisiä tunteita eläimen lähellä. (Laukkanen 2013, 22;32.) Laukkanen (2013, 33) kertoo, että hänen kokemuksensa terapiatyöstä kertoo, että varhaisissa ihmisuhteissaan traumatisoituneet ihmiset ovat äärimmäisen taitavia käyttämään eläimiä tukena, usein myös useamman eläinlajin edustajaa samaan aikaan. Nykyään eläimiä käytetään eläinavusteisissa palveluissa monipuolisesti kanoista alpakkoihin. Green Care-toiminnassa näyttäyty eläinavusteinen toiminta, eläinavusteinen pedagogiikka, sosiaalipedagoginen eläintoiminta ja eläinavusteinen terapia.

Eläin yksinkertaistaa vuorovaikutusta. Eläin näyttää hyvin selkeästi ja yksinkertaisesti mitä se haluaa tehdä, esimerkiksi leikkiä haluava koira kantaa pallon ihmisen eteen. Kuntoutuksen aikana on helpompaa tarttua vuorovaikutuksen haasteisiin, kun ne käydään ensin ihmisen ja eläimen välillä ja sitten vasta tarkastellaan ihmisten välistä vuorovaikutusta. Eläimen antama myönteinen palaute on lisäksi huomattavasti helpompaa ottaa vastaan, eikä ihminen epäile sitä, toisin kuin toisten ihmisten antamia

kehuja. Siten eläimen kautta on nopeampaa vahvistaa yksilön itseluottamusta ja myönteistä minäkuvaa, jotka ovat sosiaalisessa kuntoutuksessa usein yksilön kehittämisen kohteita. (Ikäheimo 2013, 146–147.)

Green Care-toiminta on pystynyt tuomaan työkaluja eläinavusteisen toiminnan ammatilliseen keskusteluun. Se, mikä ennen on ollut toimijoiden keskuudessa kokemuseräisenä eli niin sanottuna hiljaisena tietona eläinten ja luonnon mahdollisuuksista ihmisten hyvinvoinnin lisäämisessä, on saatu paremmin esille selkein käsittein. Green Care-toiminnan myötä saatiin luotua luonto- ja eläinavusteisten palveluiden toimijoille keskustelun sekä tiedonvaihdon foorumi. (Haapasaari & Yliviikari 2013, 99.)

Opinnäytetyön luvussa 2 käsitellään sosiaalipedagogiikan keskeisiä piirteitä, joita ovat muun muassa yksilön, ryhmien ja yhteisöjen itsekasvatuksellisten prosessien käynnistäminen ja vahvistaminen sekä itseavun kehittäminen. Voidaan siis nähdä, että luonto- ja eläinlähtöiset menetelmät osana sosiaalipedagogista toimintaa ovat tärkeitä ihmisen itsetuntemuksen ja toimintakyvyn kehittäjiä. Keskeistä ihmisen subjektiivisuuden työstämisessä on myös yksilön kokema motivaatio, eli toisin sanoen ihmisen tahto pyrkiä joihin tavoitteita kohti. Motivaatiosta puhuttaessa tarkastellaan kahta eri termiä, sisäistä motivaatiota ja ulkoista motivaatiota. Sisäinen motivaatio nousee ihmiselle itselle tärkeistä asioista sekä elämänarvoista, ja se on kestävää sekä palkitsevaa. Ihmisen ulkoinen motivaatio tarkoittaa ulkoista palkitsemista sekä muiden asettamia odotuksia. Jos ulkoinen motivaatio ei saa kaipaamaansa palautetta, ihmisen into edetä kohti tavoitetta helposti lopahtaa. Luonto- ja eläinlähtöiset menetelmät voivat olla sopivassa suhteessa haastavia menetelmiä herättää ihmisen sisäistä motivaatiota, jos menetelmien avulla onnistuminen ei vaadi ylivoimaista ponnistelua tai stressiä. Luontolähtöisten menetelmien avulla on mahdollista saada ihminen kokemaan pystyvyyttä ja onnistumisen tunteita sekä samaan aikaan vaikuttaa positiivisesti ihmisen hyvinvointiin monella eri osa-alueella. (Arvonen 2015, 80-81.)

3.4 Laatumerkkeinä LuontoVoima ja LuontoHoiva

Palveluntuottajien on mahdollista hakea Green Care ry:ltä laatumerkkejä. Merkkejä hallinnoi Green Care Finland ry ja merkit myöntää erillinen laatulautakunta. Merkin avulla palveluntuottajan on mahdollista erottautua kilpailijoista luontolähtöisillä menetelmillä sekä laadukkaana ja vastuullisena yrityksenä. Laatumerkki selkeyttää asiakkaalle palvelulupausta ja palvelun sisältöä ja edesauttaa yritystä kehittämään yrityksen sisäistä osaamista ja toimintaa sekä niiden hallintaa. Palveluntuottaja sitoutuu noudattamaan ammattialansa ja Green Care Finland ry:n eettisiä ohjeita. Lisäksi yritys sitoutuu tuntemaan palvelujaan koskevat lait sekä säädökset ja toimimaan niiden mukaisesti. Laatumerkkiä hakevan yrityksen tulee toteuttaa seuraavat dokumentit: Green Care-laatutyökirja, turvallisuus-suunnitelma sekä omavalvontasuunnitelma. Näiden lisäksi palveluntuottajan pitää suorittaa vähintään viiden opintopisteen Green Care -koulutus

ja hänen Sote-osaamisen on oltava riittävää tuotettavaan palveluun nähden. Laatu-merkki on voimassa kolmen vuoden ajan. (Green Care Finland ry 2017.)

Laatu-merkit jaetaan LuontoVoima- ja LuontoHoiva-merkkeihin. LuontoVoima on tarkoitettu virkistys-, hyvinvointi- ja kasvatustalvaiden yrityksille ja LuontoHoiva sosiaali- ja terveystalvaiden tuottajille. Laatu-merkit ovat kehitetty yhteistyössä Terveysten ja hyvinvoinninlaitoksen, Luonnonvarakeskuksen sekä Green Care Finland ry:n kanssa. Green Care-toiminta erottaa yrityksen muista luontolähtöisistä palveluista tuottavista yrityksistä etukäteen määritellyn tavoitteellisuuden, vastuullisuuden ja osaamisvaatimusten avulla. (Green Care Finland ry 2017.)

4 TOIMINNAN PALVELUMUOTOILU

Tässä luvussa tarkastellaan yleisellä tasolla yritysten toiminnan palvelumuotoilua ja sen keskeisiä toimintoja.

Palvelumuotoilun keskeisenä tavoitteena on palvelukokemuksen käyttäjälähtöinen suunnittelu siten, että palvelu vastaa sekä käyttäjien tarpeita, että palvelun tarjoajan liiketoiminnallisia tavoitteita. Palvelumuotoilu siis pyrkii parantamaan palvelun laatua sekä menestystä, asiakaslähtöisesti suunniteltuna. Olennaista palvelumuotoilussa on yrityksen kyky nähdä palvelun nykytila, todellisuus ja tavoitetila. (SDT 2017.)

Palveluammateiksi voidaan katsoa kaikki ne ammatit, jotka jollain tavoin toimivat joko ulkoisen tai organisaation sisäisen asiakkaan hyväksi. Palvelualan yrityksillä palvelutapahtuman merkitys korostuu, sillä palvelua pitää tarkastella myytävänä tuotteena, johon yrityksen koko liiketoiminta perustuu. Kyseessä on siis kokonaisuus, joka koostuu muun muassa yksittäisten henkilöiden toimista, yritysmiljööstä, muista asiakkaista ja muista oheistuotteista. Palvelu tuotetaan aina vuorovaikutuksessa palvelunostajan eli asiakkaan kanssa. (Hämäläinen, Kiiras, Korkeamäki & Pakkanen 2016, 10.)

Markkinointiviestintä on keskeinen osa yrityksen myyntiä. Sen tarkoituksena on informoida, suostutella, vakuuttaa ja muistuttaa markkinoita tuotteistaan, palveluistaan ja ylipäänsä olemassaolostaan. Toisin sanoen potentiaaliset asiakkaat pyritään samaan tietoisiksi yrityksestä sekä tuottamista palveluista ja jo olemassa olevat asiakkaat pyritään pitämään asiakkaina. Markkinointiviestinnän tehtävä on kertoa selkeästi ja kiinnostavasti mitä hyötyä tai iloa tuotteesta on, miten sitä saa ja mihin hintaan. (Meretniemi & Ylönen 2008, 114.) Uusille yrittäjille kontaktien luominen on haastavaa ja siten GreenCareLab-hanke edesauttaa aloittelevia yrittäjiä luomaan keskustelua yhteistyötahojen kesken.

Palvelun laadun lähtökohtana ovat asiakkaan odotukset. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntuottajana joudutaan ottamaan huomioon asiakkaan tarpeet ja niiden kehitys, eikä mittareiden asettaminen työn onnistumiselle välttämättä ole niin yksinkertaista. Asiakkaalla ei välttämättä ole minkäänlaista mielikuvaa siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tai sitten hänellä voi olla mielikuva, joka ei vastaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä toimintamalleja. Palvelun saatavuus on myös tärkeää. Myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa tuottaessa pitää huomioida palvelun konkreettinen lokaatio, jotta asiakkaiden on mahdollista päästä palvelun pariin kohtuullisen vaivan puitteissa. Lisäksi ottaen huomioon sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeiset käsitteet, eli elämyksellisyys, toiminnallisuus, yhteisöllisyys, pitää toiminta tapahtua paikassa jossa on mahdollisuus toteuttaa näitä keskeisiä periaatteita. Palvelun sijainti vaikuttaa siihen, kuinka näitä keskeisiä periaatteita voidaan toiminnassa ottaa huomioon. (Hämäläinen ym. 2016, 151.)

Kuten minkä tahansa palvelun tai tuotteen myynnissä, hinnoittelu on keskeistä. Oikea hinta on sellainen, jonka palvelunostaja on valmis maksamaan. Hinnan pitää kuitenkin olla myös yritykselle kannattava, sillä myynnillä pitää saada katettua yrityksen kustannuksia. Hinta on tuotteen rahallinen arvo, ja se monesti näyttäytyy asiakkaalle laadun osoituksena. Oikean hinnan määrittely on siis tärkeää myös halutun laatumielikuvan luomiseksi. Voidaan siis ajatella, että vaikka edullinen hinta voisi lisätä myyntiä, se saattaa todellisuudessa alentaa palvelusta muodostuvaa laatumielikuvaa ja vaikuttaa heikentävästi kokonaismielikuvaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnasta. Myös yrityksen tavoitteena on luoda tuotteelle yksilöllinen ja laadukas imago, jolloin hinta ei saa olla poljettu liian alas. Hintaan vaikuttavat kysyntä, kilpailu, kustannukset, julkinen valta, tuotteen ominaisuudet ja yrityksen tavoitteet. Jos yritys myy liian edullisesti palveluaan tai tuotettaan, on hinnan nostaminen myöhemmin kannattavuuden parantamiseksi erittäin haastavaa. (Hämäläinen yms. 2016, 138–139.)

5 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana useiden opinnäytetöiden ja pro gradujen tutkimuskohteina. Tässä luvussa esitellään kolme työtä, joista yksi on opinnäytetyö ja kaksi Pro gradua.

Katri Saastamoinen on tutkinut Pro Gradussaan (2007, 7–74) sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Usein tutkimukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta liittyvät lasten ja nuorten ikäkausiin, sekä termeihin syrjäytymisen ehkäisy ja yhteisöllisyys. Saastamoinen halusi omalla tutkimuksellaan selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia psykososiaa-

lisen toimintakyvyn tukemisessa koko ihmisen elämänkaaren ajan, sekä samalla pohtia mikä hevostoiminnasta tekee sosiaalipedagogista. Saastamoisen Pro Gradu tukee tämän opinnäytetyön tarkoitusta vahvistaa tietoisuutta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kuntouttavista mahdollisuuksista ihmisen eri elämänkaaren vaiheissa, ei vain nuoruudessa.

Saara Laatinen on palkitussa opinnäytetyössään (2014, 3–62) halunnut edistää tietämystä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, sekä toiminnallisen opinnäytetyön kautta tutkia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia lapsen sosiaalisen kasvun ja kehityksen tukemisessa ennaltaehkäisevänä työmuotona. Lisäksi Laatisen tavoitteina työssään oli kirkastaa yleisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitettä. Laatisen opinnäytetyö esittää hyvin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ydinajatuksia.

Jenna Oravan Pro Gradu (2010, 4–84) on keskittynyt kuvaamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämääriä sekä käytännön toteutumista. Hän on työssään tutkinut toimintamuodon asiakkaita, tavoitteita, toiminnan menetelmiä ja sen erilaisia toteuttamisen malleja. Hänen tavoitteenaan oli kehittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitettä sekä edistää tietämystä kyseisestä työmuodosta. Oravan Pro Gradu selkeyttää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan erilaisia toteutumisen muotoja ja on kirkastanut tämän opinnäytetyön teossa sosiaalipedagogisen hevostoimintaan liittyvää moniulotteisuutta käytännön työskentelyssä.

6 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia sosiaalipedagogista hevostoimintaa kahden toimijan näkökulmasta sekä pyrkimyksenä tuottaa tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelumuotoilusta, muun muassa hinnoittelusta ja tunnettavuudesta. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei toteuteta tiukkojen rajoitusten sisällä, vaan sen sisältöön ja toteuttamiseen liittyy olennaisesti palveluntuottajan sosiaalipedagoginen työorientaatio ja asiakaskunta eli kenelle palveluita toteutetaan. Opinnäytetyössä tutkittiin, kuinka kumpikin toimija kokee omalta osaltaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja kuinka toimintaa toteutetaan käytännössä. Lisäksi tutkimus pyrki samaan esille palveluntuottajien näkemyksiä toiminnan palvelumuotoilun nykytilasta sekä kehittämisestä. Tämän työn tarkoituksena ei ollut kuitenkaan toteuttaa markkinointia, vaan tuottaa tietoa palvelun tuotteistamista varten.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiksi ovat muodostuneet:

- miten haastateltavat palveluntuottajat määrittelevät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja miten toimintaa toteutetaan?

- miten palveluntuottajat kokevat toiminnan palvelumuotoilun ja mitä haasteita he ovat kohdanneet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palvelumuotoilussa?

6.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus tuli ottaa tarkastelun alle jo opinnäytetyötä aloitettaessa. Luotettavuuteen liittyvät haasteet tuli huomioida jo työn suunnitteluvaiheessa, sillä aineiston keruun ja analysoinnin jälkeen luotettavuuteen ei voi enää vaikuttaa. Dokumentointi on tärkeimpiä asioita työn uskottavuuden luomisessa, ja se tarkoittaa käytännössä sitä, että kaikki ratkaisut ja valinnat tutkimuksen eri vaiheissa perustellaan. Esimerkiksi tiedonkeruu-, analysointi- ja tutkintamenetelmiä valittaessa tulee kirjata valinnan syyt ja perustelut. Tämä liittyy oheisesti koko työn arvioitavuuteen ja samalla varmistetaan, että valitut menetelmät soveltuvat kyseisen tutkimusilmion tutkimiseen. Tässä osuudessa on perusteltu, mitä tutkimusmenetelmiä käytetään tämän opinnäytetyön laadullisessa tutkimuksessa ja lisäksi on todettu, miksi ne ovat juuri tämän opinnäytetyön kohdalla perusteltuja. Opinnäytetyön tieteellisyyden ratkaisee se, onko käytetty oikein yleisesti hyväksytyä tutkimusmenetelmää. (Kananen 2010, 68–69, 144.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selonteko tutkimuksen eri vaiheista, eli aineiston tuottamisen olosuhteista tulisi kertoa selkeästi ja totuuden mukaisesti. Tulosten tulkinnassa lukijaa auttaa, jos tutkija tuo esille tutkimuslosteissa suorilla haastatteluotteilla tai muilla autenttisilla dokumenteilla. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 232–233.)

Kananen (2010, 144–145) mainitsee luotettavuuden kulmakiviksi aineiston riittävyden. Tutkimusaineistoa tulee siis olla riittävästi, jotta siitä on mahdollista tulkita tulokset luotettaviksi. Ratkaisevaa ei ole aineiston määrä vaan laatu. Tutkimustuloksen tulkinta on jätettävä tutkijan puolesta niin läpinäkyväksi, että ulkopuolisella arvioijalla on mahdollisuus päätyä samaan lopputulokseen. Laadullisessa tutkimuksessa tulee muistaa, että lopputulkintoja voi olla useita erilaisia tulkintoja. Siten ratkaisevaa on tutkimuskysymys ja sen määrittely.

6.2 Laadullisen tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen, eli se on toteutettu laadullisia menetelmiä käyttäen. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on ymmärtää ilmiötä sen todellisessa ympäristössä ja sen avulla voidaan tarkentaa teoriaa, eli saada syvällisempi näkemys ilmiöstä. (Kananen 2010, 41.) Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on ajatus todellisen elämän kuvaamisesta ja kohteen kokonaisvaltaisesta havainnoinnista ja tutkimisesta (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Opinnäytetyössä tutkittiin kahden toimijan to-

teuttamaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa kahdessa erilaisessa toimintaympäristössä ja pyrittiin saamaan kokonaisvaltainen kuva heidän työstään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa. Lisäksi työn tarkoitus oli selvittää toiminnan palvelumuotoilua.

Opinnäytetyön laadullisen tutkimuksen tavoitteena on toimijoiden omien tulkintojen esille nostaminen ja tunnustaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voi myös nostaa esille hyvinkin eriytyneitä esiolettamuksia tutkimusaiheesta, ja näitä esiolettamuksia on mahdollisuus käyttää myöhemmin hyödyksi jatkotutkimuksissa. (Eskola & Vastamäki 2015, 22.)

6.3 Aineiston hankinta

Teoriataustaan tutustumalla oli mahdollista luoda ymmärrys koskien tutkittavia aihealueita. Tämän jälkeen oli mahdollista aloittaa tutkimuksen aineiston kerääminen eli haastatteluiden toteuttaminen. Haastatteluissa käytettiin menetelmänä teemahaastattelua (liite 1), jonka avulla on mahdollisuus ymmärtää ilmiötä eri näkökulmista ja etsiä ilmiön ydinkohdat. Kysymyksillä katettiin mahdollisimman hyvin koko ilmiö. Tutkija muodosti haastatteluja varten kysymysten teemarungon eli haastattelun teema-alueet olivat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys vaihtelivat haastattelusta toiseen. (Hirsjärvi ym. 2009, 208.)

Haastattelut toteutettiin heinä- ja syyskuussa 2017. Haastatteluaineiston keräämiseksi haastateltiin kahta eri toimijaa kahdelta eri eteläsuomalaiselta paikkakunnalta. Kumpikin toimija toteuttaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa oman yrityksensä sisällä. Haastateltavat oli valittu siltä pohjalta, että heillä oletettiin olevan runsaasti aihealueeseen liittyviä näkemyksiä sekä kokemusta käytännön työn toteuttamisesta. Molemmilla heillä on myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus suoritettuna. Haastattelut toteutettiin kasvotusten haastateltavien työpaikoilla. Haastattelut toteutettiin mahdollisimman rennossa, keskustelumaisessa ilmapiirissä ja vaikka teemojen järjestys muuttui, kaikki tutkijan haastattelurunkoon sisällyttämät teemat käsiteltiin haastatteluiden aikana. Haastatteluiden tallentamiseen kysyttiin lupa haastateltavilta etukäteen. Analysoitavaa materiaalia kertyi tallennettuna yhteensä 2 tuntia 17 minuuttia.

Laadullisen tutkimuksen tärkeimpiä tiedonkeruumenetelmiä ovat havainnointi, teemahaastattelu ja erilaiset dokumentit. Käytettävä menetelmä on riippuvainen tutkittavasta ilmiöstä. Opinnäytetyössä käytettiin yksilöhaastatteluja, jotta haastateltavien mielipiteet ja näkökulmat saadaan näkyviin. Haastatteluihin on valittu tarkoituksenmukaisesti ne henkilöt, keitä tutkittava ilmiö koskettaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Kanasen (2010, 53) mukaan yksilöhaastattelun käyttö on perusteltua, kun halutaan kaikkien mielipiteet ja ajatukset tasapuolisesti huomioiduksi. Yksilöhaastatteluiden avulla on mahdollista tuottaa luotettavampaa ja tarkempaa tietoa. Lisäksi tämän opinnäytetyön kohdalla ryhmähaastattelu oli haas-

tavaa toteuttaa haastateltavien työnkuvan ja niihin liittyvien aikataulujen vuoksi.

Myös Hirsjärvi ym. (2009, 205) mainitsevat haastattelun eduksi joustavuuden, sillä haastatteluaineiston keruuta voidaan säädellä tilanteen vaatimilla tavoilla. Lisäksi kerättyä tietoa on mahdollisuus syventää lisäkysymyksillä ja pyytämällä perusteluita esitetyille mielipiteille. Haastatteluiden tarkoitus on antaa tutkittavalle ihmisille aktiivinen ja merkityksiä luova rooli ja haastattelut antavat mahdollisuuden havainnoida ihmisen puheen lisäksi myös hänen sanatonta kommunikointiaan eli eleitä ja ilmeitä. Eskola ja Vastamäki (2015, 27–35) kirjoittavat, että hyvässä tutkimuksessa käytetään kysymysten muotoiluun sekä luovaa ideointia että aikaisempia tutkimuksia sekä teoretietoa. Haastattelun luotettavuuden osalta heikentävinä tekijöinä voidaan pitää seuraavia asioita: haastateltavalla voi olla taipumus antaa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia sekä antaa joistakin sellaisista aiheista tietoa, mistä tutkia ei kysy (Hirsjärvi yms. 2009, 206).

7 AINEISTON ANALYYSI

Haastattelut litteroitiin, joka tarkoittaa tallenteiden, kuten äänitettyjen haastatteluiden saattamista kirjalliseen muotoon. Teemahaastatteluaineisto kirjoitettiin tekstimuotoon mahdollisimman tarkasti. Kanasen (2010, 59) mukaan litteroinnissa on kolme eri tasoa: sanatarkka litterointi, yleiskielinen litterointi ja propositiotason litterointi. Kanasen mukaan yleiskielinen litterointi on useimmiten riittävä ja tätä tasoa toteutettiin myös tässä opinnäytetyössä. Mahdolliset murre- ja puhekielen ilmaisut poistetaan ja muunnetaan kirjakieleksi. Yleiskielinen litterointi jättää kuitenkin mahdollisuuden käyttää myös sanatarkkoja ilmaisuja, mikäli ne ovat työn kannalta merkityksellisiä. Litteroitua materiaalia kertyi 25 sivua.

Litteroinnin hyviä puolia on se, että äänitettyyn aineistoon on aina mahdollista palata takaisin, vaikka tutkijan voi olla pakko karsia litteroinnin edetessä materiaalia. Voidaankin sanoa, että laadullinen tutkimus elää koko ajan ja on siten syklinen prosessi, vasta lopussa voidaan varmuudella sanoa mitä kaikkea aineistosta otetaan mukaan tutkimukseen. Kerätyn aineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko ovat tutkimuksen keskeisimmät asiat. Aineiston analyysivaiheessa tutkijalle käy ilmi, minkälaisia vastauksia hän saa esittämiinsä ongelmiin (Hirsjärvi ym. 2009, 221).

Litteroitu teksti luettiin läpi ensin muutaman kerran, jotta siitä oli mahdollista saada mahdollisimman kattava kokonaiskuva. Opinnäytetyön kerätyn aineiston analyysissä käytettiin teemoittelua, joka on yleinen laadullisissa tutkimuksissa käytettävä menetelmä. Teemoittelussa esiin nostetaan tutkimusaineistossa keskeisiä, toistuvia aihepiirejä eli teemoja. Joskus aineistoista nousee esiin teemoja, joita tutkija ei ole alkuperäiseen

teemarunkoon sisällyttänyt, eikä haastateltujen ihmisten puhe aina noudata tutkijan tekemää järjestystä ja jäsentelyä. Teemoittelussa aineiston keruussa saatua tietoa jäsenneltiin ja pilkottiin teemojen mukaisesti. Tämä suoritettiin erilaisia värikoodeja käyttäen ja pilkkoen tekstissä esiintyvät teemat värien mukaiseen, käsillä tehtyyn kortistoon, jossa kaikki yhteen teemaan liittyvät kohdat liitettiin allekkain. (Saaranen-Kauppinen & Puustniekka 2006.)

Aineiston analyysissä esiin nousseet teemat ja niiden alateemat jaoteltiin seuraavasti:

- Miten palveluntuottajat näkevät sosiaalipedagogisen hevostoiminnan
 - o Mitkä ovat toiminnan keskeiset tavoitteet
- Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytännön toteutus
 - o Eettisyys
 - o Toiminnallisuus
 - o Yhteisöllisyys
 - o Kasvatuksellinen näkökulma
- Toiminnan palvelumuotoilu
 - o Tunnettavuus
 - o Hinnoittelu
 - o Markkinointi

Jotta tulosten tulkintaa voidaan pitää luotettavana, on tutkimustuloksiin ja johtopäätöksiin liitetty haastateltavien puheesta suoria lainauksia, joihin tutkimuspäätelmät perustuvat. (Hirsjärvi ym. 2013, 233.)

8 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää palveluntuottajien näkökulmia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, toiminnan palvelumuotoilun haasteista sekä kirkastaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä käsitteitä. Seuraavaksi käsitellään tutkimuksesta saatu aineisto. Aineisto analysoitiin teemoittamalla vastaukset aineistolähtöisesti. Tässä luvussa käsitellään miten kaksi palveluntuottajaa kokevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja mitkä ovat sen keskeisiä tavoitteita, miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteutetaan käytännössä sekä palvelumuotoilua.

8.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalisena kuntoutusmuotona

Tutkimuksen vastauksista kävi ilmi, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähdään sosiaalisen kuntoutuksen muotona, joka pyrkii yksilön psyykkisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin lisäämiseen sekä yksilön itsetoimijuuden vahvistamiseen vuorovaikutuksessa muihin yhteisön jäse-

niin. Sosiaalinen kuntoutus määriteltiin ensimmäisen kerran sosiaalihuoltolaissa 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki määrittelee sosiaalisen kuntoutuksen seuraavasti: ”sosiaaliohjauksen ja sosiaalityön keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi” (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2017). Sosiaalista kuntoutusta toteuttaessa palvelussa yhteen sovitetaan lääkinnällinen, ammatillinen ja kasvatuksellinen kuntoutus, ja kokonaisuuteen yhdistetään tarvittaessa myös päihde- ja mielen-terveyspalvelut sekä muut tarvittavat tukitoimet yli sektorirajojen. Sosiaalihuoltolaki antaa kunnille mahdollisuuden muodostaa sosiaalisen kuntoutuksen palvelut tarvekohtaisesti. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2017.)

Sosiaalisen kuntoutuksen tarkoituksena on kehittää yksilön omatoimijuutta sekä osallisuutta. Jotta ihminen voi kehittää näitä edellä mainittuja, tulee hänellä olla mahdollisuus saada tukea ja apua niiden saavuttamiseen. Ihmisellä tulee olla oikeus lisäksi määritellä osallistumistaan ja toimintaansa omien voimavarojensa pohjalta. Sosiaalinen kuntoutus tapahtuu yhteisöissä, joissa ihmisen on mahdollisuus päästä vapaaehtoisesti osalliseksi sosiaalista toimintaa. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2017.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan taustalla tulee olla palveluntuottajan omaksuma teoria ja toiminta on selkeästi tavoitteellista, suunnitelmallista sekä arvioitua kokonaisvaltaista kuntoutusta, joka tähtää yksilön kokonaisvaltaiseen tukemiseen ja pohjautuu yksilön tarpeisiin (Hämäläinen 1999, 13–17). Keskeistä on, että kaikki tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja eläinten kanssa. Haastatteluista kävi ilmi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työntekijä on kasvattajan ja esimerkin roolissa asiakkailleen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan erottaa harrastustoiminnasta vahva ohjauselementti; sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa opetellaan oma-aloitteellisuutta, itseohjautuvuutta sekä toimintakykyä. Harrastustoiminnassa yksilöllä pitää olla jo valmiuksia edellä mainittuihin. Voidaan myös nähdä sosiaalipedagoginen hevostoiminta lähtösyklinä harrastustoimintaan, eli sosiaalisen kuntoutuksen ohella tavoitteena voi olla asiakkaan suoriutuminen itsenäisesti hevosten parissa. Alussa työntekijän tuki ja ohjaus voi olla siis hyvinkin vahvaa mutta prosessin aikana työntekijän ja asiakkaan suhde muuttuu. Tulee panna merkille, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoituksena on auttaa niitä ihmisiä, joilla ei ole vielä valmiuksia itsenäisesti toteuttaa toimintaa hevosen parissa tai heillä on esimerkiksi niin vahvoja rajoituksia sosiaalisissa vuorovaikutustaidoissa tai tunnetaidoissa, että näitä kykyjä pitää ensin kehittää ja vahvistaa.

Alkuunsa se tuki ja ohjaus on hyvin vahvaa ja sit pikkuhiljaa tehdään itsemme tarpeettomiksi ja ne nuoret pärjää siellä ja oppii sen miten siellä tallissa toimitaan.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei painota liikunnallisiin taitoihin, kuten ratsastustaitojen kehittämiseen, vaan kokonaisuudessaan ihmisen hyvinvointiin. Siten se eroaa ratsastusterapiasta, joka painottaa yksilön fyysisen suoriutumiskyvyn parantamista. Huomioitavaa on, että toki muun muassa ratsastusterapiassa ja harrastustoiminnassa toteutuu osittain samoja asioita kuin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Hevosen läsnäolo, vuorovaikutus hevosen kanssa sekä ratsastus ja muu toiminta yhdessä hevosen kanssa lisäävät ihmisen voimaantumista ja virkistytymistä sekä psyykkisesti että fyysisesti, vaikka kyse ei olisi sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Hevosen huolenpidon kautta on mahdollista opettaa ihmiselle oman elämän perustarpeiden huolehtimisesta kuten ruoan, levon, liikunnan, hygienian ja sosiaalisten suhteiden tärkeydestä oikeassa suhteessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kehittää ihmisen peruselämänhallintaa, joka on lähtökohtana kaikelle ihmisen itsenäiselle suoriutumiselle. Ilman peruselämänhallintaa, on ihmisen mahdollonta suoriutua toiminnasta, kuten ratsastusharrastuksesta, joka vaatii ihmiseltä taitoja toimia ainakin osittain hyvinkin itsenäisesti ja kommunikoida muiden kanssa. Joskus asiakkaan aktiivisuuden puute ei ole ongelma, vaan päinvastoin ylisuorittaminen. Tällöin sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi toimina keinona opetella tasapainoa elämän eri osa-alueiden välillä. Tiivistettynä voidaan siis sanoa, että tavoitteena voi olla yksilön ehjempi elämä. Tutkimuksessa käy ilmi, että tärkeimpinä tavoitteina nousee usein esille muun muassa vuorovaikutustaidot, tunnetaidot ja uudet toimintamallit, joita siirtää yksilön omaan arkeen.

Just ne ahaa-elämykset et mä tein niin sit se hevonenki toimi näin tai että se kaveri huomasi mut paremmin. Se on ehkä se oppimisen paikka.

Sosiaalipedagogiikka on käsitteenä haastava. Sen sisäistämisessä voi olla myös työntekijällä haasteita. Kuten Laatinen (2014, 62) opinnäytetyössään kirjoittaa, on sosiaalipedagogiikka nähtävä käytännön tieteenä, mikä voi elää ja toimia missä tahansa toimintaympäristössä. Keskeistä on sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteuttavan ohjaajan sisäinen sosiaalipedagoginen orientaatio ja hänen tulee nähdä sosiaalipedagoginen hevostoiminta tavoitteellisena prosessina, johon kuuluu olennaisesti suunnittelu, arviointi ja palaute. Ohjaajan näkökulma sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan vaikuttaa merkittävästi toiminnan sisältöön ja laatuun. Tutkimus osoittaa, että toimijoiden taustakoulutus - ja työkokemus sekä sosiaalipedagogiikan teoriaosaaminen vaikuttavat siihen, miten sosiaalipedagoginen hevostoiminta toteutuu käytännössä. Vahva sosiaalipedagoginen orientaatio ohjaa toimintaa enemmän tavoitteellisena, yksilön pitkäaikaiseen kehitykseen tähtäävänä toimintana. Tutkimus vahvistaa Saastamoisen (2014) käsityksen siitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole vain lasten ja nuorten kuntoutusmuoto, vaan sillä voidaan tukea ihmistä koko elämän elinkaarien aikana.

Asiakkaat on ihan laidasta laitaan--- Niin kun masentuneet, syrjäytyneet, koulukiusatut, päihderiippuvaiset, vieroituksesta tuleva --- Saada se ihmisen syömään sen toiminnan avulla --- Viimeisiä viikkojaan syöpää sairastava.

Tutkimus vahvistaa ajatuksen siitä, että hevonen osana kuntoutusta on äärimmäisen tärkeä elementti. Hevosta ei syyttä suotta pidetä ihmisen rehellisenä peilinä. Kuten Pitkänen (2008, 18) on todennut, peilatessaan ihmisen tunteita takaisin hevonen ei kuitenkaan ikinä toimi kuten ihmiset voivat tehdä: rankaise tai kosta. Hevosella eläinlajina on äärimmäisen korkea kapasiteetti toimia vuorovaikutuksessa muiden lajien kanssa ja sille on kehittynyt kyky havainnoida ympäristöä hyvin tarkasti. Tutkimuksen mukaan hevonen lajina soveltuu hyvin eläinlähttöiseen kuntoutukseen, koska hevosen fyysinen olemus pakottaa ihmisen käyttämään vuorovaikutustaitoja. Ihminen ei fyysisiltä voimiltaan pärjää hevoselle jolloin yhteistyön lähtökohtana on vuorovaikutus. Kun asiakas ymmärtää kykynsä toimia vuorovaikutuksessa hevosen kanssa, hän pystyy siirtämään näitä malleja myös ihmisten kanssa toimimiseen. Vaikka hevonen on fyysisesti iso ja voittaa ihmisen voimantuotossa menen tullen, se kaipaa ihmisestä johtajaa. ”Hevonen on eläimenä sellainen, että se haluaa johtajan ” (Vilénius 2017). Hevonen, jolla ei ole selkeää johtajaa läsnä, voi käytökseltään olla arvaamaton. Tämä ei kuitenkaan tarkoita lajin vaarallisuutta vaan sitä, että hevonen tarvitsee selkeän ja johdonmukaisen johtajan, joka ohjaa sen omaa toimintaa. Kuten tutkimuksesta käy hyvin ilmi, eläimen käyttö kuntoutuksessa nopeuttaa prosessia jo pelkästään sillä, että eläimen läsnäolo rikkoo ihmisten välisiä jännitteitä. Haastateltava kertoi, että lastensuojelussa hevosen kanssa työskentely vie prosesseja nopeammin eteenpäin verrattuna siihen, että vuorovaikutustaitoja harjoiteltaisiin vain ihmisten kanssa.

Et ihmisetkin peilaa mutta ihmiset osaa myös valehdella ihan eri tavalla kuin hevonen, joka on tosi rehellinen.

Yksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisimpiä tavoitteita on saada ihmiselle myönteisempi minäkuva ja luoda onnistumisen tunteita. Näistä onnistumisen tunteista saadaan aikaan myös elämyksellisyyden tunne, joka motivoi ihmistä suoriutumaan paremmin. Elämyksellisyyden tunteisiin liittyy usein myös toimintaympäristö, jossa sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteutetaan: eläimet, luonto ja yhteisö. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa saavutetut hetkelliset hyvän olon tunteet antavat voimavaroja myös arkeen. Tutkimus kertoo, että elämykselliset hetket voivat olla hyvinkin pieniä ilon ja onnistumisen tunteita, jotka edes hetkellisesti helpottavat ihmisen pahan olon tunnetta. Tutkimus siis vahvistaa Kaarelan (2005, 54–55) näkemyksen, että elämyksellisyyden kautta ihmisen on mahdollisuus saada voimavaroja arjen haasteiden kohtaamiseen sekä saada motivaatiota onnistumisen ja ilon tunteiden kautta. Kuitenkin myös yhtä tärkeitä opettajia ovat ne hetket, kun ihminen epäonnistuu toimiessaan hevosen kanssa ja asiakas joutuu analysoimaan mikä

johti tilanteeseen, missä hän koki epäonnistuneensa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta ihmisen on myös mahdollista ymmärtää, että virheitä saa tapahtua ja niistä voi oppia, mikäli haluaa. Ohjaajan tulee sallia virheiden tekeminen, kunhan käytös ei vaaranna tai vahingoita ketään.

Se on vähän sanotaanko hevonen ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta olevat asiakkaat niin se on vähä niinku parisuhde, sitä on ylä- ja alamäkee, on onnistumista ja epäonnistumista, haasteita ylittää itsensä.

Työntekijän merkitys sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on kaksi jakoinen. Toisaalta ohjaajan tulee olla asiakkaalle ihminen joka välittää, kuuntelee ja on läsnä, mutta suhde on pidettävä ammatillisena. Haastatteluissa korostui, että kaverisuhteeseen asiakkaan kanssa ei voi ryhtyä. Mutta koska työskentely perustuu dialogin rakentamiseen ja vuorovaikutukseen, niin eläintä ammatillisena välineenä edellä mainittujen kehittämiseen kannattaa hyödyntää.

Mä aattelen, että se on tietyllä tavalla on se sit se hevonen tai koira niin se on myös semmonen ammatillinen väline antaa antaa itsestäsi jotain et tietysti kun tää työskentely perustuu dialogin rakentamiseen ja vuorovaikutukseen niin ethän sä ammattilaisena kerro koko sun historiaa.

Hevosen tai muun eläimen kautta suhdetta asiakkaaseen on mahdollista kehittää myös ammattimaisuuden rajoissa henkilökohtaisemmaksi, koska eläintä voidaan käyttää "välineenä" oman elämän sanoittamiseen ilman, että työntekijä jakaa todellista arkeaan syvällisesti asiakkaan kanssa. Tutkimus nostaa esiin ajatuksen, onko rehellisen ja avoimen mutta silti ammatillisen dialogin saavuttaminen yksittäisten ihmisten sekä ryhmien välissä sosiaalipedagogisessa työssä haaste ammattilaiselle. (Ranne 2005, 14–16.)

8.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytännön toteutus

Toiminnan turvallisuus, sekä ihmisten että hevosten osalta, nousi aineistosta vahvasti esiin. Tutkimuksen mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii sosiaalisen kuntoutuksen muotona hyvin erilaisille asiakkaille. Asiakkaina voi olla muun muassa lapsia ja nuoria lastensuojelun piiristä tai päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiviä aikuisia, joilla voi olla esimerkiksi rikoshistoriaa. Tutkimus osoittaa, että sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan hakeutuu asiakkaita kunnan sosiaalitoimen sekä kolmannen sektorin toimijoiden kautta, mutta myös joskus itserahoittavina asiakkaina. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan toteuttaa kaikkien ihmisen eri elämänkaarien aikana ja sitä voidaan käyttää sekä ennaltaehkäisevä että korjaavana kuntoutusmuotona.

On kuitenkin tilanteita, joissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole järkevä ja turvallinen kuntoutusmuoto. Tutkimuksen perusteella nämä hetket ovat yleisemmin tilanteita, joissa asiakkaan käytös rajoittaa mahdollisuutta hyödyntää hevosta. Esimerkiksi asiakkaan aggressiivisuus, ahdistuneisuus tai levoton käytös vaikuttaa hevoseen negatiivisesti, jolloin toiminta ei ole turvallista. Joskus asiakas ei kohdista rajua käytöstään hevoseen, vaan itseensä, jolloin tilanne pitää pystyä rauhoittamaan ennen kuin hevosta voidaan antaa asiakkaan haltuun. Voi kuitenkin olla, että hevosen läsnäolo on se tekijä, joka saa ihmisen rauhoittumaan, vaikka toisen ihmisen läsnäolo ei auta. Joskus asiakas pitää kertaluontoisesti poistaa toimintaympäristöstä. Mikäli käytös on jatkuvaa, työntekijän tulee pystyä antamaan palaute, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole oikea kuntoutusmuoto asiakkaalle. Pääsääntöisesti sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa käytetyt hevoset ovat yksilöitä, joille on kehittynyt hyvä paineensietokyky ja kokemus erilaisista asiakkaista. Siltikin toiminnassa pitää aina huomioida hevonen lajina, joka saaliseläimenä reagoi uhkaaviin tilanteisiin voimakkaasti.

Täytyy osata toimia ja rajata et sen hevosen hyvinvoinnin kuormana ei voi olla sen ihmisen kuntoutus tai aktivointi.

Haastattelu nosti esiin erilaisia käsityksiä toiminnan reunaehdoista hevosen hyvinvoinnin osalta. Toisaalta voidaan nähdä tärkeimmäksi se, että hevonen voi hyvin, mutta toisaalta hevosen pitää sietää tiettyyn pisteeseen asti asiakkaan rajumpaa käytöstä. On ohjaajan vastuulla arvioida millainen asiakas ja millainen hevonen soveltuvat yhteistyöhön keskenään.

Työntekijän turvallisuus saattaa olla myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa uhan alla. Pääsääntöisesti tilanteet, jossa työntekijä kokee olonsa uhkaavaksi, syntyvät asiakassuhteessa jonka taustalla on asiakkaan tai hänen läheisensä päihde-, mielenterveys- ja rikostausta. On mahdollista, että itse asiakas tai perheenjäsen käyttäytyy työntekijän vapaa-ajalla uhkaavasti tai työtilanteessa käyttää sanallista tai fyysistä väkivaltaa.

Sun tarvii muistaa se oma turvallisuus et se voikin tulla kaupungilla yks kaks että kuule sä ootki touhunnut heidän lasten kanssa ja muuta... Et voi lähteä puhumaan asiasta siinä tilanteessa vaan poistua niin kuin on mahdollista ja jos tilanne kärjistyy niin sit on pakko tottakai soittaa virkavaltaa avuksi.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta pitää sisällään käsitteitä toiminnallisuus, osallisuus, elämyksellisyys ja aito dialogi. Tutkimuksesta käy ilmi, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa käytetään monenlaisia lähestymistapoja hevosen kanssa toimimiseen. Osallisuus ja toiminnallisuus ovat toiminnan keskeisintä osa-aluetta. Toisin kuin usein luullaan, sosiaa-

lipedagoginen hevostoiminta on useimmiten muuta kuin ratsastusta. Toimintaan liittyy läheisesti muun muassa hevosenhoito, ruokinta, hevosen maastakäsittely kentällä ja luonnossa sekä varustehuolto. Työn orientaatio riippuu tutkimuksen perusteella pitkälti siitä, mikä on palveluntuottajan oma pohjakoulutus ja toiminnan sosiaalipedagoginen viitekehys. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kehittää ihmisen itsetuntemusta, joka taas auttaa ihmistä osallistumaan aktiivisesti eri yhteisöjen toimintaan. Koska osallisuuden kehittäminen on tärkeää syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä, kuten myös korjaavassa työssä, tutkimus antaa ajatuksen pitäisikö sosiaalipedagogista hevostoimintaa painottaa enemmän vielä ennaltaehkäisevänä työvälteenä. Tässä apuna voisi olla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuuden kehittäminen ostajatahoille.

Kuten Ranne on todennut (2002, 106–133) tutkimuksessaan sosiaalipedagogiikan orientaation ehdoista, tulisi myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perustua aina huolelliseen suunnitteluun ja arviointiin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta rakentuu aina teorian ympärille, mutta käytännön harjoitukset perustuvat asiakkaan yksilökohtaisille tarpeille. Jos kyseessä on lastensuojelun asiakas, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet kulkevat yleensä käsi kädessä lastensuojelun asiakassuunnitelman kanssa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että toiminnan suunnittelussa oli eroja toimijoiden välillä. Toinen toimija on suunnitellut noin kymmenen käyntikerran perusrungon toiminnalle ja sitä räätälöidään yksittäisen asiakkaan tarpeiden mukaisesti, jolloin asiakkaan oma ääni on vahvasti mukana määrittelemässä hänen mielestään tärkeitä tavoitteita. Toinen toimija koki suunnittelun haastavammaksi, sillä usein ensimmäinen kunnan kontakti asiakkaan tilanteeseen tapahtuu asiakkaan saapuessa paikalle ja käytössä saattaa olla vain esimerkiksi puhelimitse saadut taustatiedot asiakkaasta. Jos asiakas työskentelee ryhmässä, voidaan tavoitteita asettaa myös yksilö - että ryhmäkohtaisesti. Turvallisuuden ja toiminnan raameihin liittyvät säännöt ovat aina kaikille asiakkaille samat. (Ranne 2002, 106–113.)

Yhteistä toiminnan suunnittelussa oli molempien kokemus toiminnan äkinäisistä muutoksista. Käytännössä ohjaaja on voinut etukäteen pohtia käyntikerran tavoitteet ja tehtävät, mutta asiakkaan saapuessa paikalle todetaan, että asiakkaan mielentila tai fyysinen jaksaminen ei riitä suunnitelman toteutukseen. Ihmisen käytös voi myös muuttua hyvin voimakkaasti toiminnan aikana. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalla pitää siis aina olla valmiudet reagoida muutoksiin ja kyky muokata suunnitelma uusiksi tilanteen niin vaatiessa. Tutkimus todistaa, että Hämäläisen (1999, 77) ajatus työn vaatimuksista kohtaa todellisuuden: sosiaalipedagoginen työ vaatii työntekijältään kykyä olla spontaani, tilanneherkkä ja rohkea.

Onhan se monesti myös niin et vaikka olisit suunnitellu älyttömän hienon kerran ja mielettömät tavoitteet ja hyvät harjoitukset ja sit ku se nuori tuleekin siihen ja sillä on aivan eri

fiilis ja sä huomaat ettei näillä tehdä mitään et sit se pitää vähän takataskusta ottaa uus harjotus ja miettiä et mitäs tänään.

Tutkimuksessa käy ilmi, että toiminnan arviointi on keskeistä ja se tapahtuu dialogissa asiakkaan kanssa (Ranne 2002, 106–113). Palaute annetaan välittömästi toimintakerran jälkeen ja asiakkaan kanssa keskustellaan esimerkiksi siitä, miten asiakas itse koki käynnin, saiko hän onnistumisen tunteita tai huomasiko kehityksen kohteita. Mikäli asiakkaan mukana on esimerkiksi hänen tukihenkilönsä tai ohjaajansa, arviointi käydään läpi kaikkien läsnä ollessa. Koska asiakkaiden elämän tilanteet ovat usein kriisialttiita vaiheita on tärkeää, että keskustelu asiakkaan tilanteesta käydään säännöllisesti läpi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan ja sosiaaliviranomaisen tai muun palvelun ostajan välillä. Asiakkaalle on myös hyvä pystyä tarjoamaan muita ilmaisukeinoja kuin puhuminen. Asiakkaan kanssa voi käyttää ilmaisukeinona muun muassa kuvakortteja, kirjoittamista ja piirtämistä sekä maalaamista. Vastauksista näkyi, että joskus asiakkaan tilanne ei helpotu työntekijän yrityksestä huolimatta ja sekin tulee hyväksyä.

Kaikkia ei pysty auttaan sekin on hyväksyttävä että kaikkia vaikka sä mitä tekisit niin joskus se ei vaan riitä. Sit tarvii keksiä muita keinoja.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tärkeimpiä käsitteitä on yhteisöllisyys. Tutkimuksen mukaan ratsastustalli voi olla haastava toimintaympäristö yhteisöllisyyden kannalta. Ratsastus lajina on hyvin hierarkkinen ja yhteisön jäsenen asema voi määräytyä esimerkiksi sen perusteella kuinka taitava ratsastaja hän on, mitä hevosta hän hoitaa ja minkä merkkisiä vaatteita hän käyttää. Haastateltavien mukaan yhteisöllisyys on haaste. Heidän mukaansa yhteisöllisyyden lähtökohtana on se, miten yhteisö määritellään, eli ketä siihen kuuluu: kaikki tallilla kävijät, henkilökunta, ratsastuskouluasiakkaat, eläimet, yhteistyökumppanit. Yhteisöllisyys pohjautuu talliyhteisön arvomaailmaan, kuten esimerkiksi siihen, että kaikki kävijät hyväksytään omina itsenään, riippumatta siitä onko heillä merkkivaatteet tai kallis auto. Iästä riippumatta yksilöt tarvitsevat yhteisön ja yhteen kuuluvuuden kehittämiseen aikuisten tukea sekä ohjausta. Myös Koistinen (2005, 5–6) on todennut, että aikuisen näkyvä, ohjaava ja turvallisuutta herättävä vuorovaikutuksellinen rooli on olennaista sosiaalipedagogisen yhteisön saavuttamiseen. Tallin sääntöihin pitää sisältyä tasavertaisuus ja muiden kunnioittaminen. Joskus sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaiden ja niin kutsuttujen normaalien ratsastuskouluasiakkaiden välillä voi tapahtua yhteentörmäyksiä. Näihin tilanteisiin pitää puuttua sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan sekä talliyrittäjän toimesta. Myös lasten ja nuorten vanhempien käytös toisia asiakkaita kohtaan on merkittävää yhteisöllisyyden saavuttamisessa.

Kaikkia kunnioitetaan, kaikkia tervehditään ja kaikki otetaan mukaan.

Haastateltavan käsitys yhteisöllisyyden lähtökohdasta on linjassa sosiaalisen toiminnan käsitteen kanssa. Sosiaalinen toiminta tarvitsee toteutuakseen yhteisön jäsenten jakamaa yhteistä ymmärrystä toiminnasta sekä sen tavoitteista. Siten se voi muodostua ympäristössä, jossa suuri joukko ihmisiä muodostaa yhteisymmärryksen ajattelun, tuntemisen ja toiminnan muodoille. Talliyhteisössä yhteisen toiminnan keskipisteenä on hevonen ja sen kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Orava 2010, 14; Kurki 2002, 50.)

Täällä painotetaan tosi paljon sitä hevosen hyvinvointia niin sit ku lähetääänki se hevonen edellä eikä se millaset vermeet sulla on päällä niin se on tietyllä tapaa paljon terveempi pohja lähtee luomaan sitä ratsastusyhteisöä. Et keskitytään siihen et hevoset hoidetaan hyvin ja ihmiset voi hyvin niin sit siellä on hyvä olla.

Sosiaalipedagogisuus ei toteudu automaattisesti kaikissa talliyhteisöissä. Kasvatuksellinen näkökulma vaatii aina vahvan ymmärryksen siihen, miten halutaan toimia. Tutkimus vahvistaa Hyvätin (2009, 78) määritelmän, että talliyhteisön tulee tiedostaa ja ymmärtää oma merkityksensä sekä tehtävänsä kasvatuksellisenä ympäristönä lapsille, nuorille sekä aikuisille. Mikäli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja suorittaa työtään toisen yrittäjän tiloissa, on tärkeää, että myös talliyrittäjä pitää yllä toiminnassa samanlaista arvopohjaa. Kuten missä tahansa toimintaympäristössä, kasvatuksellinen työ tarvitsee aikuisen turvallista ohjausta sekä läsnäoloa. Teoriassa hyväksytyt kasvatukselliset periaatteet pitää saada vietyä talliyhteisön arjen toimintaan.

Tutkimuksesta kävi ilmi dialogisuuden merkitys ohjaajan, asiakkaan, talliyhteisön sekä palvelunostajan välillä. Nousi myös esiin, että dialogisuus ja tasavertaisuus tulee kohdistaa myös hevoseen, jota ei voi pitää vain toiminnan välineenä tai kohteena. Kun hevonen nähdään tasavertaisena työparina, dialogi tulee käydä eri tahojen välillä myös hevonen huomioon ottaen. Työssä pitää ymmärtää myös eläimeen kohdistuva paine ja hevosen yksilökohtainen rasituksen sietokyky. Siinä missä ihminenkin, myös hevonen tarvitsee palauttavaa aikaa psyykkisesti ja fyysisesti raskaasta työstä eikä sitä saa kuormittaa liian vaativilla asiakassuhteilla liikaa.

Ei se ei oo väline eikä se oo missään tapauksessa kohde vaan se on niinku tietyllä tavalla nähtävä tasavertaisena koska se dialogihan perustuu siihen tasavertaisuuteen et siinä hän on otettava myös hänen tunteet huomioon, jos hän on ahdistunut tai häntä pelottaa niin meidän ihmisten täytyy toimia toisin.

Hevosen kohtelemisen liittyy vahvasti myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eettisyyteen. Haastateltavat kertoivat, että eettisyys merkitsee toiminnassa muutakin kuin tietojen salassapitoa tai ammatillista suhdetta asiakkaaseen. Voidaan nähdä, että yhteisöllisyys ja eettisyys kulkevat vahvasti rinta rinnan. Molempiin liittyy olennaisesti muiden ihmisten, eläinten ja luonnon arvostus sekä erilaisuuden kunnioittaminen. Green Care-toiminta ohjaa yritysten arvopohjaa, eli sitä miten yritys suhtautuu luontoon, ympäristöön ja eläimiin.

Se on se luontolähtöisyys tulee sieltä Green Caresta ja jotenkin niinku vähän semmonen back to basics meininki että välttämättä tartte kaikki olla uutta ja hienoo et sitten voi miettiä ilmaisia keinoja millä rentoutua ja tehdä yhdessä juttuja.

Green Care-toiminta ei keskity pelkästään eläimiin vaan toimintaa voidaan toteuttaa muutenkin luontolähtöisesti, esimerkiksi kannustamalla nuoria ulos liikkumaan sen sijaan että he istuisivat sisätiloissa pelaamassa. Näin ollen pyritään luonnon eheyttävällä vaikutuksella saamaan aikaiseksi positiivisia kokemuksia sekä parantamaan ihmisen vireystilaa. Sosiaalisessa kuntoutuksessa tärkeää on uusien toiminta- ja ajatusmallien löytäminen ihmisen sisältä. Luonto- ja eläinlähöiset menetelmät antavat ihmiselle mahdollisuuden oppia uutta sekä kokea voimaantumisen ja osallisuuden tunnetta. Green Care-toiminnan ytimessä on yhteisö, toiminta ja luonto, ja toteutumisessa ratkaisevaa on toiminnan tavoitteellisuus, ammatillisuus ja vastuullisuus sekä asiakkaan oma toimijuus. Hyvin toteutettu Green Care-toiminta siis vastaa sosiaalisen kuntoutuksen kriteereihin. Kuntoutus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan, ryhmätoiminta ja tuki vuorovaikutussuhteisiin voi tapahtua luontoympäristössä ja eläinten parissa. (Jääskeläinen & Tolvanen 2016, 15.) Green Care-toiminnan keskeiset käsitteet elävät vahvasti rinnan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsitteiden kanssa ja voidaan nähdä, että Green Care-toiminta itsessään pitää sisällään vahvan sosiaalipedagogisen näkökulman. Kuten tutkimuksessa on jo todettu, yhteisöllisyys, osallisuus, toiminnallisuus, dialogi ja elämyksellisyys ovat sekä Green Care-toiminnan, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ydinkäsitteitä.

Tutkimus toi esille, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalla tulee olla monipuolinen kokemus erilaisten ihmisten kanssa työskentelystä sekä mielellään taustakoulutus sosiaalialalta, ellei jopa vahva osaaminen kasvatustieteiden parista. Työ koetaan psyykkisesti raskaaksi, vaikka siinä on mukana myös työntekijälle tärkeitä elementtejä kuten hevoset, jotka osittain työn raskautta keventävät. Tärkeää työssä on työntekijän kyky heittäytyä ja hallita tilanne.

Ihan ihmistuntemusta valtavasti tarvii ja siltä joka siinä on toiminnanharjoittajana vaatii aika monipuolisen osaamisen ei riitä pelkkä koulutus tai pitää olla tuntosarvet joka puolel-

le ja olla sen tilanteen edellä ja muuttaa tilannetta tai olla muuttamatta.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutus antaa ohjaajalle työkaluja käytännön harjoitusten toteuttamiseen. Haastatteluista käy vahvasti ilmi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksessa nähdään kehittämisen varaa. Näkökulmat kehityksen tarpeista ovat hieman erilaisia, johtuen haastateltavien työ- ja koulutustaustoista. Toisen haastateltavan mielestä koulutuksen teoreettinen osuus oli liian vahva suhteessa käytännön harjoitusten toteuttamiseen, etenkin kun koulutuksen suorituspaikkana Ypäjän Hevosopisto olisi antanut loistavat puitteet käytännön työn harjoittamiseen. Toisen haastateltavan mielestä koulutuksessa olisi pitänyt painottaa enemmän tulevien ohjaajien sosiaalipedagogisen teorian osaamista sekä tarkastella enemmän myös heidän osaamistasoaan hevosen käsittelyssä. Hänen mielestään koulutus jää melko pintapuoliseksi kosketukseksi erilaisten ihmisten parissa työskentelystä ja valmistuvilla ohjaajilla ei välttämättä ole ymmärrystä asiakunnan haastavuudesta, ellei ole jo vahva työkokemus esimerkiksi lastensuojelun tai päihde- ja mielenterveysasiakkaiden parista.

Et ihan niinku sillai siis hyvä koulutus mutta kun sanotaan se pitäis enemmän pitää sen sanan takana sitä sisältöä et kouluttajat oli hyvät mutta pitäis miettiä oikeesti että kun päätetään kentälle niitä ihmisiä että pystyykö ne niitä tilanteita käsittelemään et se on sitten ihan erilaista kun se totuus tulee kasvoille.

8.3 Toiminnan palvelumuotoilu

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on uusi sosiaalisen kuntoutuksen muoto Suomessa. Ensimmäisen ratsastuspedagogiikan täydennyskoulutuksen alettua vuonna 2002 perustettiin 2004 yhdistys Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry. Vuonna 2016 yhdistys rekisteröi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan nimikkeen, joka voidaan myöntää niille ammattihenkilöille, joilla on tehtävään vaadittava sekä pohja- että täydennyskoulutus. Koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta -nimistä palvelua myydään melko villisti osana hevosalanpalveluita, halutaan nimikkeellä turvata laadukas ja valvottu sosiaalipedagoginen hevostoiminta asiakkaalle. Vaikka sosiaalipedagogisen hevostoiminta ohjaaja nimikkeellä työskenotelee ihmisiä jo lähes koko maassa, käy tutkimuksesta ilmi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus ei ole Suomessa vielä toivotulla tasolla. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ennaltaehkäisevänä ja korjaavana sosiaalisen kuntoutuksen muotona ei ole vielä tiedossa tarpeeksi selkeänä ja kirkkaana palvelunostajilla.

Tutkimuksessa selviää, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käsite sekoittuu yhä herkästi ratsastusterapiaan ja vammaisratsastukseen. Etenkään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteellisuus ja toimin-

nan monipuolisuus eivät ole selkeänä tiedossa palvelunostajilla. Ongelmana on, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ymmärretään usein väärin harrastustoiminnaksi tai yhdistetään muihin hevosen parissa toteutettaviin kuntoutusmuotoihin. Tutkimus osoittaa, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ei aina ymmärretä toimivan sosiaalipedagogisen teorian ja suunnitelmallisen, arvioidun toiminnan pohjalta. Voidaan ajatella, että tähän voi vaikuttaa palveluntarjoajien laaja sosiaalipedagogisen osaamisen kirjo ja kenties riittävän sosiaalipedagogisen teorian ymmärryksen puute (Hämäläinen 1999, 17).

Mutta sosiaalipedagoginen hevostoiminta niin se on kyllä vielä todella tuntematon ja mielletään sellaiseksi niinku heppailuksi että se on sitä kivaa heppaharrastelua.

Haastatteluista käy ilmi, että palveluntarjoajat joutuvat kohtaamisissa ostajatahon edustajien kanssa avaamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sisältöä ja mahdollisia hyötyjä asiakkaalle. Vaikka palvelunostajat näissä tilanteissa toiminnasta kiinnostuvat ja toiminnan hyödyllisyys tunnustetaan, kokevat palveluntuottajat, että yleensä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan tulevat asiakkaat vain samojen yhteistyöhenkilöiden kautta. Haastattelussa käy ilmi, että esimerkiksi kaupungin sosiaalitoimen sisällä useimmiten samat sosiaaliviranomaiset tai lastensuojelulaitoksen samat työntekijät hyödyntävät sosiaalipedagogista hevostoimintaa, koska heillä on vahva kokemus siitä, että toiminta on hyödyntänyt heidän asiakkaitaan. Sen lisäksi, että heillä on ymmärrys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyistä asiakkaiden kohdalla, heillä saattaa olla omakohtainen tausta hevosharrastuksen parissa. Herää ajatus, olisiko näitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyödyt tunnistavien viranomaisten näkemystä mahdollista käyttää toiminnan tunnettavuuden ja markkinoinnin kehittämiseen? Tutkimuksesta selviää, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ostetaan useimmiten muun palvelun oheispalveluna.

Se että siihen on hirveen vaikeaa löytää ostajaa ilman että se jonkun muun palvelun mukana et se tunnettavuus on vielä kyllä niinku tosi heikossa jamassa.

Tutkimuksesta käy selvästi ilmi, että haastateltavat toivoisivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuuden parantamista yhdistyksen ja jopa myös Suomen Ratsastajainliiton osalta. Sen ohella, että jokainen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuottaja itse markkinoi omaa yritystään ja palveluitaan, olisi tutkimuksen mukaan tärkeää, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä sosiaalisen kuntoutuksen muotona syrjäytymisen ehkäisyssä, sosiaalisessa kasvussa ja hyvinvoinnin tukemisessa tuotaisiin voimakkaammin esille yhdistysjohtoisesti. Kun jokainen yrittäjä mainostaa itse omaa toimintaansa, tulee ottaa huomioon, että toimintaa sävyttää toimijan henkilökohtainen orientaatio. Siksi olisi tutkimuksen mukaan tärkeää, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ydinpiirteet olisivat tiedossa ostajatahoilla. Sosiaalipedagoginen hevostoimin-

ta koettiin haastateltavien osalta etuna muihin yritysten kilpailijoiden nähden. Sen uskottiin muun muassa tuovan esille näkemystä, että yritys on avoimempi erilaisille asiakkaille ja edustavan eettistä arvomaailmaa.

Sen lisäksi, että haastateltavat kokevat tärkeäksi sosiaalipedagogisen hevosuiminnan tunnettavuuden lisäämisen yhdistys- ja Suomen Ratsastajainliitto-johtoisesti, on tärkeää yrittäjän oma aktiivisuus palveluiden tunnettavuudessa. Ei riitä, että ostajatahoille lähetetään mainoksia tai sähköposteja, vaan yrittäjän tulee lisätä tunnettavuutta menemällä itse mahdollisten ostajaehdokkaiden luokse. Lisäksi toinen toimija korosti, että yhteistyö paikallisesti muiden yritysten ja yhdistysten kanssa on toiminnalle tärkeää. Hän käytti esimerkkinä avointen ovien päivää yhteistyössä paikallisen Lionsin Clubin kanssa. Haastateltavat oli yhtä mieltä siitä, että positiivisten asiakaskokemusten myötä toiminta saa tunnettavuutta.

Mäkin kävin Pirkanmaan Sininauhassa itse esiintymässä ja kerroin siellä minkälaista toimintaa tarjoan ja sitten sitä kautta alko tuleen asiakkaita. Ei riitä, että sulla on joku A4 tuolla ja Facebookissa ja muussa vaan silloin he pitää muu ehkä hieman tällasena uskottavampana ihmisenä.

Green Care-toiminnasta haastateltavilla oli näkemyseroja. Haastatteluista kävi ilmi, että toinen haastateltava uskoi Green Care-toiminnan myötä myös sosiaalipedagogisen hevosuiminnan saavan lisää tunnettavuutta ja Green Caren tuovan toimintaan mukaan vahvemman laatuaspektin, joka näkyy myös kuluttajalle positiivisesti.

Mä aattelen, kun toi Green Care tossa niinku ottaa sosiaalialalla enempi jalansijaa niin se ehkä lisää sitä tunnettavuutta ja sit taas tuo myös sen laatuaspektin et siin täytyy oikeesti olla koulutettu ammattilainen joka sitä toimintaa ohjaa, jotta se on tavoitteellista.

Toinen yrittäjä koki, että pelkkä Green Care-laatumerkki ei tuo hänen yritykselleen tunnettavuutta vaan kaikki pohjautuu yrittäjän omaan työpäivätyöhön, aktiivisuuteen ja asiakkaiden myönteisiin kokemuksiin.

Ei tuo että täytyy sanoa että en usko että se tuo yhtään lisää saavutettavuutta vaan sä teet sen ihan omalla työllä puhtaasti ja ehkä hyvällä markkinoinnilla hyvillä sivuilla mutta sanotaan ehkä ne on ne asiakaskokemuksen että sitä kautta menee se asia eteenpäin ja se oma aktiivisuus.

Yrityksillä on mahdollisuus hakea Green Care Finland ry:ltä laatumerkkejä, LuontoHoivaa ja LuontoVoimaa. Laatumerkki tähtää muun muassa systemaattiseen ja uskottavaan laadunhallintaan sekä antaa asiakkaalle selkeämmän käsityksen yrityksestä ja sen palveluista. Laatumerkki vaatii

yritykseltä riittävää dokumentointia sekä yrityksen edustajalta riittävää ammatillista osaamista palvelualaltaan. Lisäksi Green Care-toiminnassa on olennaista asiakkaan osallisuus ja tietoa toiminnan toimivuudesta saada asiakkaan välittömän palautteen tai kehollisen ilmaisun kautta. Näin ollen palvelua pystytään myös kehittämään nopeammin asiakkaan tarpeita vastaavaksi. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toiminnan suunnittelussa on tärkeää asiakkaan ääni ja oman elämänsä asiantuntijuus.

Tutkimus osoittaa, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hinnoittelu on yrittäjille todellinen haaste. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hinnoitteluun vaikuttaa hevosen ylläpidon kulut, riippuen siitä onko hevonen ohjaajan omassa tallissa vai vuokrapaikalla toisella yrittäjällä. Tähän vaikuttaa myös paljon tallin konkreettinen lokaatio eli sijaintikunta. Hankalaksi haastateltavat kokivat erityisesti oman arvon hinnoittelun eli tuntipalkan määräytymisen. Kävi myös ilmi, että haastateltavat kokivat haasteeksi, että vain sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen varjolla toiminta hinnoitellaan korkealle. Yhtenä kehityskohteena pidettiin sitä, voisiko hinnoittelussa ottaa huomioon sosiaalipedagogisen hevostoimintaohjaajien taustakoulutuksen ja heidän työkokemuksensa sosiaalipedagogiikan parissa. Haastatteluista selvisi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajilla on usein vaikeuksia hinnoitella toimintaa oikeasti kannattavaksi, sillä työtä tehdään niin suurella sydämellä ja kutsumusammattina. Koska palveluntuottajat kokevat itse toiminnan niin mukavaksi, unohdetaan helposti se, että toiminnan pitää olla yritykselle kannattavaa toimintaa.

Se on vaikee mulle vieläkin tänä päivänä että mä teen liikaa niinkun sydämelläni sitä hommaa et mä en ajattele tätä bisneksenä lainkaan vaikka sen niin pitäis olla.

Tutkimuksen mukaan vääränlainen hinnoittelu aiheuttaa ostajatahoille ja asiakkaille epäselvyyttä sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen tavoitteista sekä kriteereistä. Mikäli palveluntuottajien hinnoittelu eroaa toisistaan suuresti, se vie pohjaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan uskottavuudelta. Kuten Hämäläinen yms. (2016, 138–139) ovat todenneet, edullinen hinta voi lisätä myyntiä mutta samalla saattaa todellisuudessa alentaa palvelusta muodostuvaa laatumielikuvaa ja vaikuttaa heikentävästi kokonaismielikuvaan. Haastattelussa saatujen tietojen mukaan hinnoittelussa voi olla yrittäjien välillä melko huimia eroja, pahimmillaan jopa 80 euroa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hinta tulisi täsmätä siihen, että se on sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Haastavuutta hinnoitelluun tuo se, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei tueta Kelan kuntoutusmuotona.

Mä aattelen että tää on kuitenkin sosiaalisen kuntoutuksen muoto niin sillä saa olla kuntoutuksen hinta eikä harrastustoiminnan hinta.

Tutkimus siis vahvistaa näkemyksen siitä (Hämäläinen ym. 2016, 138–139), että hinnoittelussa tulee huomioida myös se, että mikäli palveluntarjoaja alussa polkee hintansa liian alas saadakseen etua kilpailijoihin ja itselleen asiakkaita, hänen on hyvin vaikea myöhemmin nostaa palvelunsa hintatasoa. Uuden yrittäjän kannattaa siis ennemmin alusta asti laskea, millä hinnalla toiminta rehellisesti hänen yrityksellensä on kannattava.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön prosessi oli haastava ja pitkä. Kevättalvella 2017 syttynyt idea sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tutkimisesta päättyi valmiiksi opinnäytetyöksi joulukuussa 2017. Prosessin aikana vaikeuksia aiheutti tutkijan elämäntilanne sekä haastatteluiden toteutus aikatauluongelmien vuoksi. Lisäksi haasteena voitiin nähdä uuden tiedon tuottaminen: sosiaalipedagogista hevostoimintaa on tutkittu lähivuosina usean opinnäytetyön ja Pro Gradun merkeissä. Tutkimuksella haluttiin saada esiin tietoa, josta olisi hyötyä muillekin kuin itse tutkijalle. Tutkimuksen alkuvaiheessa heräsi siis ajatus tuottaa tietoa toiminnasta yrittäjien näkökulmasta, myös toiminnan kehittämisen haasteista, sekä ohessa tutkia Green Care-toiminnan merkitystä sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle.

Haastattelut toteutettiin haastateltavien työpaikoilla. Toinen haastattelu sujui tutkijan näkökulmasta ensimmäistä haastattelua toimivammin. Tähän vaikutti tutkijan oma toiminta, sillä ensimmäisen haastattelun jälkeen tutkijan oli mahdollista analysoida, miten haastattelua olisi mahdollista kehittää ja toteuttaa toimivammin. Vaikka kysymykset pysyivät samoina, tutkijalla oli itsellään selkeämpi käsitys haastattelun toteuttamisesta. Mainittavan arvoista on, että haastattelut onnistuivat tutkijan näkökulmasta hyvässä vuorovaikutuksessa ja reflektiossa haastateltavien kanssa. Vaikka teemat olivat teemarungon mukaisesti valmiina, haastattelussa kysymysten esitysjärjestys muuttui haastattelun mukana, keskustelua myötäillen. Haastatteluissa onnistuttiin samaan hyvin esiin haastateltavien oma ääni ja kokemusmaailma. Toisaalta, haastatteluiden ja tulosten analysoinnissa haasteena näkyi jo teoriassa esitetty mahdollisuus siitä, että haastateltava antaa tietoa josta tutkija ei todellisuudessa edes kysy.

Tutkimusta kriittisesti analysoiden voi pohtia, vaikuttiko tutkijan oma henkilökohtainen, positiivisävytteinen mielikuva sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tutkimuksen toteutukseen ja lopputulokseen. Työn alussa tutkijan mieltämät hypoteesit eli oletukset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sisällöstä pitivät suurimmaksi osaksi paikkansa tutkimustuloksia analysoidessa. On kuitenkin muistettava, että oletukset ovat tärkeitä työn prosessin kannalta. Ne syntyvät tutkijan luovan prosessin aikana, kun tutkija miettii tutkimuskysymysten asettelua, tutustuessa teoriataustaan ja pohtiessa aineiston analyysin toteuttamista sekä mahdollisia lopputuloksia.

Tutkimus antaa tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisistä käsitteistä, se kuvaa toimintaa haastateltujen palveluntuottajien näkökulmasta ja nostaa esille toiminnan haasteita yrittäjän silmin nähtynä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tulee olla asiakas- ja eläinlähtöistä kuntouttavaa toimintaa, jonka keskeisinä tavoitteina on ihmisen hyvinvoinnin kokonaisvaltainen parantaminen. Työkenttä on haasteellinen ja palveluntuottajalta vaaditaan vahvaa ammatillista osaamista. Työssä ollaan raskaiden aihealuiden piirissä, joskin hevosen läsnäolo toiminnassa voi keventää työntekijän kokemaa raskautta, sillä työ hevosen kanssa koetaan mieleiseksi. Toiminnassa kuuluu toteutua keskeiset käsitteet kuten asiakkaan osallisuus sekä toiminnallisuus, ja yhteisöllisyydellä on suuri merkitys asiakkaan kuntoutusprosessissa. Yhteisöllisyyden luominen talliympäristössä on kuitenkin usein haaste ja se vaatii aikuisilta ohjaajilta tavoitteellista pedagogista työtettä.

Green Care-toiminnan myötä voidaan olettaa, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteet ammatillisesti ohjattuna, laadukkaana, suunniteltuna ja arvioituna sosiaalisena kuntoutusmuotona nousisivat kirkkaammin esiin. Yhteistyössä GreenCareLabin kanssa tehtynä, tämä opinäytetyö antaa myös hankkeelle tietoa siitä, miten Green Care-toiminta näkyy yrittäjien arjessa ja miten he kokevat Green Care-toiminnan tukevan heidän palveluitaan. Lisäksi tutkimus antaa dokumentoitua tietoa Green Care-toiminnasta kiinnostuneille aloitteleville yrittäjille.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä käsitteitä ja toimintaa on tutkittu viime vuosina jonkin verran. Tutkijan näkökulmasta katsoen, jatkossa tärkeää olisi keskittyä siihen, kuinka saada toiminnalle näkyvyyttä ja selkeät laatuksiteerit, jotka raamittaisivat toimintaa sosiaalisen kuntoutuksen muotona. Olisiko Green Care Finland ry:n laatuksiteerin eli LuontoHoivan kautta mahdollista jalostaa laatuksiteerien luomista? Olisiko mahdollista, että LuontoHoivan alla olisi kriteerit luonto- ja eläinlähtöisille sosiaalisen kuntoutuksen muodoille ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi yksi näistä työmuodoista? Herää ajatus, saataisiinko näin luonto- ja eläinlähtöisille sosiaalisen kuntoutuksen työmuodoille selkeät, yhtenevät laatuksiteerit.

Tutkimuksesta herää kysymyksiä, joihin ei vielä tämän tutkimuksen avulla saatu tarpeeksi vastauksia. Onko sosiaalipedagogista hevostoimintaa toteuttavien palveluntarjoajien ammatillinen osaaminen liian kirjavaa? Tulisiko sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutukseen pääsystä huomioida entistä tarkemmin ihmisen teoreettinen ja käytännön osaaminen sosiaalipedagogisesta työtteesta? Mikäli toiminta nähtäisiin yhteneväisesti sosiaalisen kuntoutuksen muotona, vaikuttaisiko se hinnoitteluun niin, että hintaerot eivät olisi nykyisen tasoisia? Viimeiseen kysymykseen liittyy olennaisesti se, miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan palveluntarjoajat itse näkevät toiminnan, eli toisin sanoen onko heillä itsellään selkeä ajatus toiminnasta sosiaalisen kuntoutuksen muotona.

Tämä opinnäytetyö luo pohjaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan jatkokehittämiselle, etenkin tunnettavuuden ja palvelumuotoilun osalta. Asiakkaan ääni tulee saada toiminnan suunnittelussa esiin, samoin ostajatahon tulee olla tyytyväinen prosessiin ja sen toteutumiseen, jotta palvelua ostetaan. Palvelumuotoilussa olennainen osa on asiakastyytyväisyys.

Tämä opinnäytetyö antaa lisää tietoa siitä, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja muut eläin- sekä luontoavusteiset kuntoutusmuodot ovat potentiaalisia työmuotoja, kun etsitään keinoja ehkäistä syrjäytymistä ja kuntouttaa ihmistä kokonaisvaltaisesti. Rohkean oletuksen mukaan, näitä kuntoutusmuotoja kannattaisi painottaa entistä enemmän ehkäisevään työhön. Panostamalla ehkäiseviin työmuotoihin, olisi mahdollista vähentävää korjaavaan työhön vaadittavia resursseja. Se tieto, joka eläinten mahdollisuuksista vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin on liikkunut jo kauemmin hiljaisena tietona ammattilaisten keskuudessa, pitää saada entistä tehokkaammin esiin. Kuinka tuoda sosiaalipedagogista hevostoimintaa entistä paremmin suuren yleisön tietoisuuteen? Olisiko sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta mahdollisuutta luoda tietopaketti, kuten video, jota voisi jo yhdistyslähtöisesti jakaa eteenpäin mahdollisille ostajatahoille? Tämän tutkimuksen mukaan selvää on, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus ei ole vielä halutulla tasolla ja yrittäjät kaipaivat tukea markkinoinnin kehittämiseen.

Selvää on, että sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tulee pystyä avaamaan entistä enemmän silmiään eläinavusteisten kuntoutusmuotojen mahdollisuuksille. Siinä missä ihmiset saattavat menettää toivonsa ja uskonsa, eläimet eivät ikinä. Ne näkevät ihmiset rehellisesti joka hetkessä. Jos ihminen vain malttaa olla läsnä ja tulkita eläintä, ne tukevat ihmistä sanattomasti hänen matkallaan ehjempään elämään.

LÄHTEET

Arvonen, S. (2015). *Metsämieli. Kehon ja mielen kuntosali*. Helsinki: Metsäkustannus.

Green Care Finland ry. (2017). Green Care. Haettu 28.9.2017 osoitteesta <http://www.gcfinland.fi/>.

Eskola, J. & Vastamäki, J. (2015). Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli ja J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Haapasaari, M. & Yli-Viikari, A. (2013). Eläinavusteinen työskentely ja Green Care. Teoksessa K Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa-eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solutions Models House, 99–100.

Haavisto, R. (2007). Hevonen auttaa kuntoutuksessa. *Talentia 4/2007*, 32–35.

Holmila, M. (2001). *Kylä kaupungistuvassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden seura.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2013). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hyvätti, N. (2009). Hevostalli sosiaalipedagogisena toimintaympäristönä. Teoksessa J. Hämäläinen ja E. Nivala (toim.) *Sosiaalipedagoginen aika-kauskirja: Vuosikirja 2009*. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 74–84.

Hämäläinen, J. (1996). *Sosiaalipedagogiikan oppihistoriallinen kehitys Saksassa*. Kuopion Yliopiston julkaisuja E. Kuopio: Kuopion Yliopisto.

Hämäläinen, J. (1999). *Johdatus sosiaalipedagogiikkaan*. Kuopio: Kuopion Yliopisto.

Hämäläinen, M., Kiiras, H., Korkeamäki, A. & Pakkanen, R. (2016). *Palvelun taitajaksi*. Helsinki: SanomaPro Oy.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. (1997). *Sosiaalipedagogiikka*. Porvoo: WSOY.

Ikäheimo, K. (2013). Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 5–9.

Ilola, Kirsi. (2017). GreenCareLab-hanke. Hankkeen esittelytilaisuus 7.9.2017. Hollolan Hirvi.

Jääskeläinen, A. & Tolvanen, Taimi. (2016). *Osallisuutta vahvistavan, luontoon tukeutuvan kuntoutustoiminnan malli*. Lapin ammattikorkeakoulun teemajulkaisu Luontoa elämään, luontoa kuntoutukseen - teemajulkaisu 1/3. Sarja B. Raportit ja selvitykset 19/2016. Rovaniemi: Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 12.10.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-148-1>

Jouttimäki, P. (2011). Voimavaraistavaa sosiaalityötä ryhmässä. Teoksessa P. Jouttimäki, S. Kangas & E. Saurama (toim.) *Uudistava ja voimaannuttava aikuissosiaalityö*. Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä-hankkeen loppuraportti. Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Työpäpöereita 2011:1. Helsinki: Socca-Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus, 93–123.

Kaarela, J. (2005). "Juokse sinä humma, kun taivas on niin tumma..." Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Teoksessa S. Okulov. ja K. Koukkari (toim.) *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi*. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion Yliopisto, 50–58.

Kaimio, T. (2004). *Hevosen kanssa*. Helsinki: WSOY.

Kananen, J. (2010). *Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Koistinen, K. (2005). Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa S. Okulov. ja K. Koukkari (toim.) *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi*. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion Yliopisto, 1–10.

Kurki, L. (2002). *Persoona ja yhteisö*. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.

Kurki, L. (2000). *Sosio-kulttuurinen innostaminen*. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Kurki, L. & Nivala, E. (2006). Sosiaalipedagogiikasta ja kansalaisuudesta. Teoksessa L. Kurki ja E. Nivala (toim) *Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen*. Tampere: Tampere University Press, 11-21.

Laatinen, S. (2014). *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Centria-Ammattikorkeakoulu. Haettu 26.4.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014100114385>

Laukkanen, S. (2013). Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeino-
na. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa-eläinavusteinen työsken-
tely Suomessa*. Helsinki: Solutions Models House, 22–38.

Mattila-Rautiainen, S. & Sandström, M. (2011). Teoksessa S. Mattila-
Rautiainen (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 127–139.

Meretniemi, I. & Ylönen, H. (2008). *Yrityksen perustajan käsikirja*. Helsinki:
Kustannusosakeyhtiö Otava.

Orava, J. (2010). *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja to-
teutus*. Erityispedagogiikan Pro Gradu-tutkielma. Filosofian tiedekunta.
Itä-Suomen Yliopisto. Haettu 26.4.2017 osoitteesta
<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20110185>

Palola, L. (2003). Laukki-projekti. Ratsastusterapia psykososiaalisena kun-
toutuksena. Teoksessa O. Linnossuo (toim.) *Sosiaalinen ja toiminnallis-
terapeuttinen työ nuorten kanssa*. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 78-
105.

Pitkänen, A-K. (2008). *Hevosvoimia - hyvää oloa hevosharrastuksesta*.
Helsinki: Kirjapaja.

Ranne, K. (2002). *Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä*. Väitöskirja. Kas-
vatustieteiden tiedekunta. Turun Yliopisto. Turku: Turun Yliopisto.

Ranne, K. (2005). Sosiaalipedagogiikka koulutuksessa ja työelämän kehit-
tämässä. Teoksessa K. Ranne, A. Sankari, T. Rouhiainen-Valo ja T. Ruu-
sunen (toim.) *Sosiaalipedagoginen ammatillisuus - Madsenin kukasta
toiminnan tulppaaniksi*. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu, 14–19.
Haettu 6.6.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:951-633-036-3>

Ranne, K. & Rouhiainen-Valo, T. (2005). Sosiaalialan ammatillisen käyttö-
teorian muotoutuminen sosionomi (AMK) -koulutuksessa. Teoksessa K.
Ranne, A. Sankari, T. Rouhiainen-Valo ja T. Ruusunen (toim.) *Sosiaalipe-
dagoginen ammatillisuus - Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi*. Po-
ri: Satakunnan ammattikorkeakoulu, 27–38. Haettu 6.6.2017 osoitteesta
<http://urn.fi/URN:ISBN:951-633-036-3>

Rokka, A. (2011). Hevonen, talli ja niiden tuomat mahdollisuudet ratsas-
tusterapiassa. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (toim.) *Ratsastusterapia*.
Jyväskylä: PS-kustannus, 80–87.

Rämö, S. (2017). Green Care-toiminta. Sähköpostiviesti tekijälle
9.10.2017.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puustniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetel-
mäopetuksen tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tieto-arkisto. Haettu
30.5.2017 osoitteesta [http://www.fsd.uta.fi/menetelmaope-
tus/kvali/L7_3_4.html](http://www.fsd.uta.fi/menetelmaope-
tus/kvali/L7_3_4.html)

Saastamoinen, K. (2007). *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa*. Sosiaalipedagogiikan Pro Gradu-tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopion yliopisto. Haettu 26.4.2017 osoitteesta <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20090016>

Selvinen, S. (2011). Psykkisiä valmiuksia ja mielen tasapainoa. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-Kustannus, 14–19.

SDT. (2017). Mitä on palvelumuotoilu? Haettu 13.10.2017 osoitteesta http://sdt.fi/mita_palvelumuotoilu.html

Sinkkonen, J. (2013). Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa K. Ikkäheimo (toim.) *Karvaterapiaa-eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 37–44.

Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry. (2017). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Haettu 6.6.2017 osoitteesta <https://www.hevostoiminta.net/10>

Suomen Ratsastajainliitto. (2017). Vammaisratsastus. Haettu 6.6.2017 osoitteesta <http://www.ratsastus.fi/lajit/vammaisratsastus>

Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. (2017). Sosiaalinen kuntoutus. Haettu 10.10.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sosku/sosiaalinen-kuntoutus>

Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos. (2017). Laadukkaan sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä. Haettu 10.10.2017 osoitteesta <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sosku/sosiaalinen-kuntoutus/periaatteet>

TTS (2017). GreenCareLab. Haettu 28.9.2017 osoitteesta <http://www.tts.fi/etusivu-100701/greencarelab>

Vilenius, S. (2017). Ohjasajovalmennus. 22.9.2017, Vesilahti.

Yrjölä, M-L. (2011). Hevosien vaikutukset ja ihmiselle asettamat haasteet. Teoksessa S. Mattila-Rautiainen (toim.) *Ratsastusterapia*. Jyväskylä: PS-kustannus, 88–109.

Haastattelurunko

1. Toiminnan taustat ja lähtökohdat

- toimijan oma taustahistoria; työkokemus, koulutus ja harrastustausta
- miksi toimija on lähtenyt mukaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan?
- minkälaisiin asioihin toimija pyrkii vaikuttamaan sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla/miten se palvelee parhaiten yrityksen asiakaskuntaa?

2. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeiset piirteet

- miten toiminta eroaa esim. harrastustoiminnasta ja ratsastusterapiasta?
- kenelle sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii/ kelle ei sovi, miksi?
- minkälaisiin ongelmiin sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hyvä keino, mihin ei?
- miten toiminnassa käytetyt menetelmät valitaan? Miten niihin vaikuttaa itse asiakas - hevonen - toimija- talliyhteisö?

3. Toiminnan suunnittelu ja arviointi

- miten tavoitteet asetetaan?
- kuinka pitkälle suunnitellaan etukäteen, esim. yksi tallikäyntikerta vai useampi?
- tehdäänkö suunnitelma/arviointi yhteistyössä muiden tahojen kanssa? Miten ja kenen kanssa?
- minkälainen rooli itse asiakkaalla on edellä mainituissa vaiheissa?

4. Keskeiset käsitteet

- yhteisöllisyys
- toiminnallisuus
- elämyksellisyys
- dialogisuus

5. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teoria ja käytäntö

- miten toimija yhdistää teorian ja käytännön työn?

6. Eri osapuolten roolit ja suhteet

- miten toimija kokee oman roolinsa, entä asiakkaan, entä hevosen?
- kuinka paljon roolit muuttuvat kuntoutuksen aikana?

7. Eettisyys

- asiakkaan osalta
- hevosen osalta

8. Palvelumuotoilun haasteet

- esim. markkinointi, hinnoittelu, laatumerkit, palvelun tunnettavuus

9. Green Care

- miten näkyy toiminnassa?
- minkälaisia raameja luo toiminnalle?
- uskovatko palveluntuottajat Green Caren lisäävän näkyvyyttä?

10. Asiakkaat

- onko sosiaalipedagoginen hevostoiminta jo tunnettu kuntoutusmuoto, tavoittaako se hyvin kohde asiakaskunnan?
- miten palvelunostajat saavat tietoa toiminnasta?
- onko palvelujen ostajilla oikeanlainen mielikuva sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sisällöstä?

11. Markkinoinnin nykytila

- miten palveluntuottaja markkinoi toimintaansa tällä hetkellä?
- miten markkinointia tulisi kehittää?

12. Palveluiden kehittäminen

- kuinka lisätä tunnettavuutta?
- kuinka hinnoitella?